

// RIKTIG AVLIVING VIKTIG S. 38

// FANTASTISK AVLSUTVIKLING S. 22

// LØNNSOMHETEN NED S. 5 og 28

DUROCEN BLIR TYNGRE RASKERE | S. 11

EFFEKTIVITETEN HAR ALDRI VÆRT BEDRE | S. 30

Full oversikt i fjøset med vårt nye overvåkingskamera

Nyhet!
Kamera som
sender lyd!

Intro-tilbud:
kr 1.990,- + mva
frem til 01.06.17

Fesja er et helt nytt overvåkingsystem fra Fjøsssystemer. Beregnet for røff bruk både innen- og utendørs. Et trådløst IP-kamera med lyd som kobles til trådløst eller med kabel. Kamera har 4 Mega pixel (Ultra HD) og intern lagring med innebygd SD-kort. Kan settes opp slik at filming starter ved bevegelse og Push-varsel blir sendt. Dag- og nattmodus. Kobles opp mot smarttelefon, tablet/pad og PC. Svært enkel montering. Se mer på www.fjossystemer.no

www.fjossystemer.no

Fjøsssystemer støtter
kombinertlandslaget

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

Øst
2634 Fåvang
Tlf. 61 28 35 00
ost@fjossystemer.no

Sør
3178 Våle
Tlf. 33 30 69 61
sor@fjossystemer.no

Vest
4365 Nærbø
Tlf. 51 43 39 60
vest@fjossystemer.no

Nordvest
6770 Nordfjordeid
Tlf. 57 86 25 05
nordvest@fjossystemer.no

Midt
7473 Trondheim
Tlf. 72 89 41 00
midt@fjossystemer.no

Bygg
2634 Fåvang
Tlf. 61 28 35 00
bygg@fjossystemer.no

Nyhet!

www.norgesfor.no

IDEAL Junior oppstart med **Levende Gjær**

IDEAL Junior Oppstart er et veldig smakelig kraftfôr som er laget med tanke på de yngste grisene. Ved tidlig tilvenning til små mengder kraftfôr stimuleres utviklingen av mage og tarm, og grisens mulighet til å fordøye kraftfôr øker.

IDEAL Junior Oppstarts gode egenskaper:

- **Pre - og probiotika** - stimulerer snille og hemmer uønskede bakterier i tarmen.
- **Lett fordøyelig** med høyt næringsinnhold - inneholder melkeerstatning.
- **Smakelig** - spegrisen spiser tidligere og i større mengder.
- **Organiske syrer** - beskytter mot skadelige bakterier.
- **Rikt på** - aminosyrer, vitaminer og mineraler.

Alltid der for deg

NORGESFÔR

AVL OG SEMIN	Durocen blir tyngre raskere.....	11
	– Det beste med grisen er folket.....	14
	Duroc på gården siden 2001.....	16
	En fantastisk avlsutvikling.....	22
DATA	Registrer kullutjevning i Ingris.....	25
	Har gode erfaringer med kullutjevningsregistrering.....	25
	Ingris 2016: Effektiviteten har aldri vært bedre.....	30
	Framgang i FKs slaktegriskontroll.....	37
DYREVELFERD	Korrekt avlving er viktig.....	38
EUROPA	Bekymret for utenlandske oppkjøp i Danmark.....	17
	Zinkforbruket kan reduseres 170 tonn.....	17
	EUs svinekjøttpriser spretter opp.....	17
HELSE	"Vekkelsesmøte" for SPF-gris.....	18
	– Du mister et års dekningsbidrag.....	19
	– Vellykket sanering krever null gråsoner.....	20
	– Mange har store klauvproblemer.....	26
KJØTTMARKEDET	Svinekjøtt er sunn mat [styremedlemmets sak].....	6
	Kritisk viktig med overgangsperiode.....	33
LEDER	Taktskifte i avlsframgangen [leder].....	5
	Lønnsomheten går ned [leder].....	5
NÆRINGSPOLITIKK	Landbruksmelding med ambisjoner? [direktøren direkte]	
PRODUSENTREPORTASJE	33,7 avvente på Ringerike.....	34
UTDANNING OG KOMPETANSE	Generasjonsskifte: Unngå skatt og konflikt ved arv og gave [jusspalten].....	42
ØKONOMI	Dekningsbidragene går ned [grisebørsen].....	28

Forsidebilde: Durocen blir tyngre raskere. Bildet er fra den eneste durocbesetningen nord for Dovre, i Sparbu i Nord-Trøndelag. (Foto: Tore Mælumsæter)

FAGBLAD FOR SVINEPRODUKSJON

Bladet utgis av Norsvin. Bladet er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten.

Adresse: Storhamargata 44, 2317 Hamar
Telefon: 62 51 01 00 e-post: svin@norsvin.no

Ansvarlig redaktør: Tore Mælumsæter
Telefon: 906 48 563 e-post: tore.m@norsvin.no

Journalist: Frilanser Erling Mysen
Telefon: 905 77 560 e-post: er-mys@online.no

Abonnement: Mai Liss Grimsrud
e-post: mai-liss.grimsrud@norsvin.no

Annonsealg: Arne Henrik Sandnes, Ahs
Tiurveien 24, 2380 Brumunddal
Telefon: 995 18 760
e-post: ahs@ahsmedia.no

Produksjon:
idé trykk as, postboks 263, 2302 Hamar

Antall nr. per år: 9 tidsskrifter

Pris/år (inkl. Svineportalen):
kr 780,- for medlemmer
kr 880,- for ikke-medlemmer
kr 470,- for studenter/elever
Kun Svineportalen ikke medlem kr 750,-
Kun Svineportalen medlem kr 650,-

Bankgirokonto: 6161.05.56093

- Husk å melde adresseforandring!
- Oppgi kundenr. ved henvendelse til oss.
- Abonnement er bindende til skriftlig oppsigelse foreligger.
- Ikke-kommersiell gjenbruk av redaksjonell tekst er tillatt når Svin oppgis som kilde.

Norsvinansatte:

Adm. direktør Olav Eik-Nes, 951 09 167 olav.eik-nes@norsvin.no
Organisasjonssjef Gustav Grøholt, 916 49 345 gustav.groholt@norsvin.no
Overveterinær Peer Ola Hofmo, 917 48 833 peer-ola.hofmo@norsvin.no
Kommunikasjonssjef Marte Evju, 901 54 926 marte.evju@norsvin.no
Avlssjef Erling Sehested, 911 00 314 erling.sehested@norsvin.no
Fag- og seminsjef Målfrid Narum, 909 14 566 maalfrid.narum@norsvin.no
Ansv. redaktør Tore Mælumsæter, 906 48 563 tore.m@norsvin.no
Seniorkonsulent Ingris Dyré Johan Haug, 977 51 725 dyre-johan.haug@norsvin.no
Seniorkonsulent Ingris Solveig Kongsrud, 977 07 618 solveig.kongsrud@norsvin.no
Produksjonssjef Svein Erik Stavne, 915 29 210 svein-erik.stavne@norsvin.no
Øvrige ansatte, kontakt sentralbord: (+47) 62 51 01 00

Vakttelefon distribusjon: 908 52 120

Betjent: man – fre 08:00 – 16:00 (15:30) lør – søn 08:00 – 12:00

TORE MÆLUMSÆTER
ansvarlig redaktør

Tore Mælumsæter

VI MENER:

«Effektiviteten i norsk svineproduksjon har aldri vært bedre, og framgangen leses for purker, smågriser og slaktegriser»

Et taktskifte i avlen

Norske og internasjonale svineprodusenter opplever nå resultatene av et taktskifte i avlen. De opplever en framgang som kan måles og telles i felten.

Hos vanlige bruksbesetninger vises framgangen for de rene svinerasene gjennom krysningsdyra i produksjonen. I dette bladet kan du lese at genetiske og fenotypiske trender henger sammen for de viktigste purke- og slaktegriseegenskapene.

Dette skyldes langvarig og målrettet arbeid, men ikke minst også implementeringen av genomisk seleksjon i 2014. Dette grepet har gitt et taktskifte i avlsframgangen.

Opplever du at dagens purker lettere avvenner 12 grisunger nå enn 11 grisunger tidligere? Om en del år har du antakelig enda en grisunge mer avvent.

For farrasen duroc er målet å ha god fart i tilvekst og føreffektivitet. Det er viktig for norske svineprodusenter, og det er viktig for at den norske duroc-avlen skal hevde seg internasjonalt. Den er som kjent også utpekt som en internasjonal farlinje i det globale eksportselskapet som Norsvin er en del av, i tillegg til morlinja norsk landsvin som lenge har hatt en sterk internasjonal posisjon.

Den norske grisekontrollen for 2016, også kalt Ingris av folk i næringa, bekrefter at ting går riktige veien. Effektiviteten i norsk svineproduksjon har aldri vært bedre, og de gode produksjonsresultatene har fortsatt for purker, smågriser og slaktegriser.

Framgangen kan leses i alle besetningstyper, men størst forbedring har det vært i purkeringene. Her har de økt med én avvent grisunge mer i gjennomsnitt det siste året.

Lønnsomheten går ned

Det er ingen nyhet at økonomien i svineproduksjonen går opp og ned. Nå er det dessverre nedgangen som preger bildet.

Fôrpriene har hatt en positiv utvikling i den forstand at de har gått ned. For de fôrtyperne som inngår i beregningene til Svins Grisebørs var prisen per førehet i mars 2017 fra tre til ti øre lavere enn for et år siden.

Dette er dessverre likevel ikke nok til å gi bedre økonomi i norsk svineproduksjon. I følge Grisebørsens beregninger opplevde kombinertprodusentene et dekningsbidrag som var sju prosent lavere i fjor enn året før. I de øvrige produksjonene ble dekningsbidragene redusert med 12–15 prosent.

Verre er det at dekningsbidragene i 2017 fortsetter å gå ned med så mye som 12–18 prosent i de ulike produksjonene. Nedgangen fra 2016 er størst i smågrisproduksjon og for satellittene.

Slaktegrisprodusentenes dekningsbidrag våren 2017 er beregnet til cirka 230 kroner per gris.

70 øre under målpris våren 2017 og ei omsetningsavgift på kr 1,50 per kilo svir.

Lite vanskjøtsel av husdyr

Det ble funnet alvorlig vanskjøtsel av husdyr i 0,44 prosent av de 9439 tilsynene som Mattilsynet gjorde i 2016.

Dyrevelferd er et av Mattilsynets viktigste arbeidsområder. I sin rapport over dyrevelferdstilstanden i norsk husdyrhold i 2016 går det fram at tilsynet gjennomførte 9439 tilsyn i fjor. I 42 tilfeller ble det rapportert alvorlig vanskjøtsel (0,44 prosent).

Mattilsynet mottok 9381 bekymringsmeldinger, noe som er en økning på 10 prosent fra året før. I saker som gjelder dyrekriminalitet har Mattilsynet tett samarbeid med politiet i regionene midt, sør og vest. Mattilsynet samarbeider også med andre myndigheter og næringen om forebyggende arbeid for å unngå at alvorlige dyrevernsaker skal oppstå.

2016 ble historisk da Høyesterett for første gang avsa to dommer for kriminalitet mot dyr etter den nye dyrevelferdsloven fra 2010. Straffene i begge sakene ble betydelig strengere enn det som har vært praksis i lignende saker.

Straffene er likevel langt unna lovens strengeste på tre år, selv om dyr i begge straffesakene var blitt utsatt for svært alvorlig lidelse.

TILSYN: Tilsyn, hjelp og stell er avgjørende for at alle de firbente skal trives. (Foto: Tore Mælumsæter)

STYREMEDLEMMETS SAK

Svinekjøtt er sunn mat

Det er utvilsomt vår, selv om det i skrivende stund er kalde netter. Med sol om dagen og litt mere lovende temperaturer på langtidsvarselet, så skjønner vi at det snart blir travle tider.

Våronna står for døra pluss mange andre gjøremål som vi har planlagt. Ikke minst alle som har fullført årets studiekurs, har sikkert satt seg noen mål på ting som skal optimaliseres.

Med lange og travle dager til tross, er det viktig å stoppe litt opp av og til, sette seg ned, nyte våren. Og «premiere» seg selv med å samle familie og venner med god mat og drikke. Gjør i stand grillen, forbered et godt måltid med det fantastiske gode svinekjøttet som vi produserer.

Det blir fort ekstra god stemning når en kan servere svinekjøtt som er perfekt grillet. Med en kjernetemperatur mellom 60 og 65 grader, eller når kjøttet har en anelse rosa farge i midten når en tar den av grillen, legg det i en kjele og la det hvile i 10 minutter før det serveres. Perfekt sammen med godt tilbehør, vått og tørt.

Men best av alt: Svinekjøttet er sunn mat! I tillegg til at kjøtt er rikt på proteiner, så er det en svært god kilde til viktige mineraler og vitaminer, samt gunstige fettsyrer og antioksidanter. Rødt kjøtt inneholder bl.a mer jern enn lyst kjøtt. Kjøtt hører naturlig hjemme i et variert og sunt kosthold, og dette er det viktig å ta med seg inn i diskusjonen om sunn mat og helse. Her er det etter mitt syn en del mangel på kunnskap der ute. Herved oppfordres dere til å spre dette gode budskapet til alle dere kjenner. Ønsker alle ei god våronn, og en super grillsesong.

DYRE JOHAN HAUG
Styremedlem Norsvin

ANLEGG FOR LØNNSOMHET?

BESØK OSS PÅ
www.fjosteknikk.no

NYHET!
Klimapaviljong
til gris.

Sunn fornuft og hardt arbeid lønner seg. Har du riktig utstyr, øker sjansene for å lykkes. Fjøsteknikk har markedets beste systemer til svinebønder, og vi ordner finansiering.

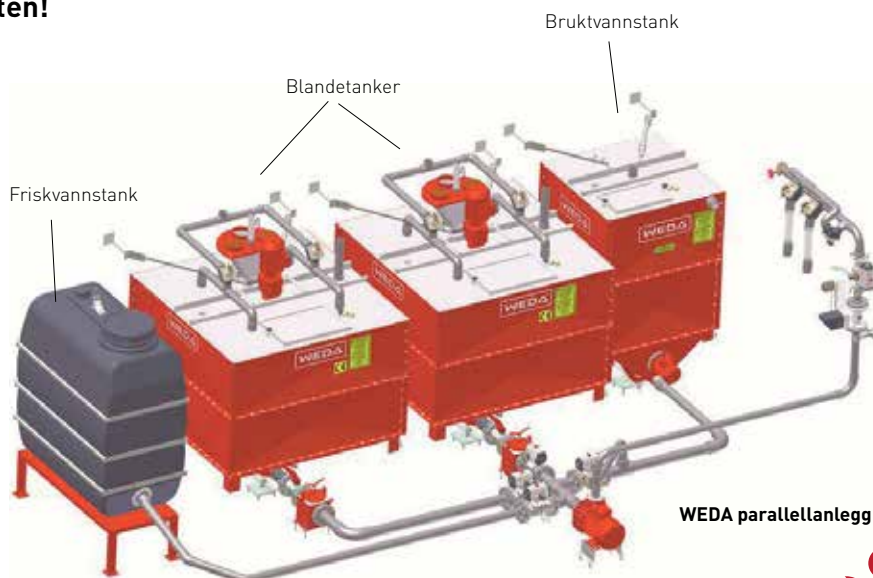
WEDA er et suverent, datastyrt, restløst fôringsanlegg for svin som gir en rekke fordeler:

- Friskt fôr hver gang – gir sunnere dyr
- Rask fôrblending og rask utføring
- Selvaskende anlegg – holder bakteriene borte
- Digitalstyrt tilmåling av fôrmengde (flow-måler)
- Bedre tilvekst, bedre kjøttkvalitet
- Høy driftssikkerhet og fleksibilitet
- Et stort utvalg nyttig tilleggsutstyr, bl. a. etetid-styring
- Internett-service

Øk lønnsomheten!

VENGSYSTEM er markedets mest driftssikre ventilasjonsanlegg, med CO2-teknologi og en rekke unike pluss:

- Optimal luftmengde, temperatur og varmetilførsel
- Lave investeringskostnader, kort inntjeningstid
- Opptil 70% strømbesparelse
- Frisk luft gir friske dyr
- Kjøling gir bedre trivsel på varme dager
- Intelligent trinnstyring & Hi/Low
- Rimelig el-installasjon
- Internett-service

- Høy driftssikkerhet og fleksibilitet
- Et stort utvalg nyttig tilleggsutstyr

FJØSTEKNIKK

Telefon 901 05 132 • fjosteknikk.no

Trine Hasvang Vaag ny Norturaleder

Trine Hasvang Vaag (47) (bildet) ble valgt til ny styreleder i Nortura etter Sveinung Svebestad med overveldende flertall.

Hun ble valgt inn i konsernstyret i fjor. Vaag er fra Snåsa i Nord-Trøndelag, har melk- og kjøttproduksjon, pluss noen sauer. Hun er utdannet innen økonomi og administrasjon, og har grunnfag i både privat og offentlig rett fra UiO.

– Min ambisjon er å ta Nortura inn i framtida samt sikre bondens inntektsgrunnlag. Nortura er en organisasjon med utrolig mange dyktige mennesker som jeg gleder meg til å være en del av, og ikke minst lede, sa Trine etter valget. Ny i konsernstyret er også Merethe Sund fra Sømna i Nordland, og Jon Lilleslett fra Geilo i Buskerud. Per Heringstad fra Heidal, Oppland, ble gjenvalgt som nestleder. Ny ansattillitsvalgt er Erlend Rønning (YS) som går inn for Trond Andersen.

Økende dansk tilfredshet med EU

Andelen dansker som vurderer Danmarks EU-medlemskap som positivt har steget til 71 prosent på under et år.

Det viser en ny Europabarometerundersøkelse av europeernes holdninger til EU. På under et år har den danske EU-oppslutningen økt med ni prosentpoeng.

På EU-plan er andelen europeere som vurderer EU-medlemskapet som positivt nå nesten oppe på nivået fra før krisen i 2007. Det har steget med fire prosent, og ligger nå på 57 prosent.

– For første gang siden krisens begynnelse i 2007 viser resultatene av Europaparlamentets undersøkelse av europeernes EU-holdninger grunn til optimisme, sier Europaparlamentets formann Antonio Tajani i sin kommentar til undersøkelsen.

Unge søker fortsatt landbruksfag

Det er stadig aukande interesse for landbruksfag i vidaregåande skule.

Utdanningsdirektoratet la i slutten av april fram årets søkartal til vidaregåande skule.

Den positive trenden med aukande interesse for landbruksfag på vidaregåande skule held fram. For tredje år på rad er det ei markant auke i talet på søkjarar som har programfaget naturbruk som sitt fyrsteval. I følgje Utdanningsdirektoratet har naturbruk den prosentvis største auken med 11 prosent frå 2016 til 2017, samanlikna med alle andre programfag i vidaregåande skule. I fjor var auken på 15 prosent.

– Dette er svært gode nyheiter. Det er viktig å halde trykket oppe for å få elevar til å velje yrkesfag generelt, men også særleg at ungdom ser betydinga av å velje naturbruk. Det er med på å leggje eit godt grunnlag for rekrutteringa til næringa framover, seier landbruks- og matminister Jon Georg Dale.

MEST: Naturbruk er den studieretningen som har størst søkervekst av alle andre programfag i vidaregåande skule. Biletet er frå grisehuset på Mære vidaregåande skule.

Lav MRSA-forekomst i Norge

Overvåkingen av MRSA hos dyr i Norge i 2016, viser en svært lav forekomst av MRSA. Det ble kun påvist MRSA i én svinebesetning, og ikke i mink-prøvene som ble undersøkt.

MRSA er en bakterie som er resistent mot antibiotika og kan spre seg fort i grisehus.

I løpet av 2016 har Veterinærinstituttet undersøkt 872 svinebesetninger, hvorav 87 var foredlings- eller formeringsbesetninger, 12 var purkeringsnav, og de resterende var smågrisproduserende

besetninger. Ingen av foredlings- eller formeringsbesetningene var positive, og heller ikke purkeringsnavene. Disse besetningene er mer utsatt for spredning, og blir fulgt opp ekstra nøye.

Det var kun i én besetning hvor MRSA ble påvist i regi av overvåkingen i 2016, og det var i en smågrisproduserende besetning. Oppfølgende prøvetaking av kontaktbesetninger til denne viste videre spredning til to besetninger. Det ble også undersøkt prøver fra 121 minkgårder uten å påvise MRSA. Kartleggingen i 2016 viste at minkimporten fra Danmark ikke har gitt bred spredning av MRSA til norske minkgårder.

VIL HA MER: Russland skal være villig til å gjenåpne importen av svinekjøtt igjen, men ingen vet foreløpig når det vil skje. Bildet viser en russisk svinefarm. Landet har i flere år jobbet hardt for å øke sin egen svineproduksjon. (Foto: Anders Øfsti)

Russland åpner for svinekjøtt igjen

Russland skal være villig til å gjenåpne import av svinekjøtt, men sier ingenting om når det skal skje.

I følge EU-mediet Agra Europe har Russland i et møte i WTOs apelldomstol i slutten av april erklært at landet er klar til å følge beslutningen i WTOs apelldomstol. WTO ga EU medhold i at Russland handlet i strid med WTO-reglene når det fra russisk side ble innført importforbud mot svinekjøtt. Russland innførte forbudet i januar 2014, som følge av at det var registrert afrikansk svinepest i visse EU-land. EU-kommisjonen argumenterte for at et bredt importforbud fra EU stred mot

internasjonale handelsregler. I stedet burde Russland ha forbudt import av svinekjøtt fra de områder hvor det vit-terlig ble funnet afrikansk svinepest. Russland er som kjent selv hardt plaget av afrikansk svinepest.

Landbrugsavisen skriver at EU på sin side har gjort det klart at EU ikke vil akseptere en lang tidsperiode før Russland gjenåpner importen. Importforbudet mot svinekjøtt falt sammen med at Russland kort tid etter, i august 2014, også innførte en mer generell embargo mot import av matvarer som grønnsaker, ost og andre næringsmidler. Dette kom som et svar på de vestlige sanksjonene som ble innført som følge av krigen i Ukraina.

Nye griserekorder på Bornholm

Smågrisprodusentene på danske Bornholm har igjen satt nye rekorder. Hos de 25 produsentene som er med i oppgjøret ble det avvent 34,4 griser per årspurke i fjor.

De bornholmske produsentene er på internasjonalt toppnivå. I 2015 gikk antallet avvente griser per årspurke fram med 0,6 griser og landet på 33,1. Men i 2016 gikk utviklingen enda raskere, og Landbrugsavisen melder at det ble 34,4 avvente griser per årspurke. Det er resultater fra 25 produsenter som ligger bak disse tallene for 2016, og de har 91 prosent av alle purker på øya Bornholm.

Dermed har de bornholmske produsentene økt ytterligere i forhold til Danmarks landsgjennomsnitt på 31,4 griser per årspurke.

DB uendret for slaktegris, ned for smågris

Tveit Regnskap AS i Rogaland/Hordaland har hatt første utkjøring av regnskapstall for sine kunder i 2016.

Resultatet viser et dekningsbidrag i slaktegrisproduksjon på kr 378 i 2016. Det er svakt ned fra 2015. For smågrisprodusenter er nedgangen derimot betydelig, fra ca. 14 700 til 13 200 per purke inkludert tilskudd. Men mens tallet for slaktegris er basert på 14 kunder, og dermed er relativt sikkert er det bare fem besetninger bak purketallene.

Dekningsbidrag slaktegris	2016	2015
Salgsinntekt	2327	2336
Kraftfôr mm.	890	856
Smågris	1056	1090
Dyrlege mm.	21	16
DB uten tilsk.	360	374
Tilskudd	19	21
DB med tilsk.	378	395

Nordmøres slakterihistorie blir bok

Slakterihistorien for Kristiansund og Nordmøre blir bok. Det sørger pensjonist Andreas Sandvik for, skriver Kjøttbransjen. Tittelen på boka blir "Med kjøtt på beinet – slakterihistorien for Kristiansund og Nordmøre 1800–2016", og den kommer til sommeren.

Bransjen har en lang historie, selv om mange har forsvunnet underveis. Forfatteren hadde en far som drev slakterforretning fram til 1970, og forfatteren har kontor i tidligere slakter M. Røsbørgs lokaler i Kristiansund.

Landbruksmelding med ambisjoner ?

Stortinget har vedtatt ny landbruksmelding «*Endring og utvikling, en framtidsrettet jordbruksproduksjon*».

OLAV EIK-NES
adm. direktør Norsvin

Ei melding som vil gi føringer for framtidig utvikling av norsk landbruk og matproduksjon. Ei melding som gir føringer om økt matproduksjon, og at hele landet skal tas i bruk for å nå denne målsettingen.

Meldingens innhold og betydning for norsk svineproduksjon er behørig omtalt i ulike medier og informasjonsskriv. Der er blant annet overgangen fra målpris til volummodell beskrevet, samt at markedsbalansering gjennom produksjonsregulerende tiltak finansiert over omsetningsråds midler videreføres.

Jeg vil derfor fra min stol peke på noen andre områder i meldingen som vil legge føringer og muligheter for andre utviklingsområder. I kapitlet om jordbruksnæringen i endring og utvikling pekes det på flere sentrale områder som er og som blir viktige for norsk svineproduksjons utvikling og framtid. Det pekes blant annet på at vi i dag har et ledende internasjonalt avlsmateriale med utviklingspotensiale. Det pekes på at norsk dyrehelse og dyrevelferd er blant verdens beste, og at den er et viktig konkurransefortrinn. Dette er grunnleggende for mattrygghet, kostnadseffektivitet og en langsiktig og bærekraftig matproduksjon. Samtidig vises det til at globalisert handel og varmere klima er blant utfordringene for den gode dyrehelsen i Norge.

Innenfor dette området er regjeringen opptatt av ytterligere å styrke det gode omdømmet, og derigjennom norske fortrinn i matproduksjonen. Den mener at jordbrukspolitikken må utformes på en måte som fortsatt sikrer god dyrehelse i Norge.

Det er ikke vanskelig å være enig i disse beskrivelsene. Spørsmålet blir hvor langt regjering og storting er villige til å bidra med realpolitiske virkemidler for å videreutvikle disse områdene. Det er likevel litt bekymringsfullt at det kun er under dette avsnittet i meldingen at storting og regjering ikke har signalisert noen ambisjoner og tiltak.

Meldingen omhandler også bruk av nye teknologier som genredigering. Det pekes på at det er helt nødvendig med mer kunnskap før genredigering kan godkjennes til bruk utenfor lukkede systemer. Det slås også fast at genredigerte organismer må reguleres gjennom genteknologiloven.

En liten test på om regjering og storting har ambisjoner i forhold til viktigheten av blant annet god dyrehelse og dyrevelferd vil en få under årets jordbruksforhandlinger, der avtalepartene har fremmet krav om omstillingsmidler til SPF-produksjon. Ikke noe stort beløp, men et viktig signal om en riktig og viktig utvikling.

DUROCEN

blir tyngre raskere

Durocen vokser raskere. I siste tre års periode har vekta på 150 dager gamle duroc-rånene hos Tor Henrik Jule økt med ni kilo. Hva har skjedd?

TORE MÆLUMSÆTER
Sparbu, Trøndelag

VIL VIDERE: – Det er utfordringer med duroc, men jeg har lyst til å være med videre i mange år, sier Tor Henrik Jule.

FERSKE: Disse brune smågrisene er døgnferske.

– Tja, si det. Slaktegriseegenskapene har i hvert fall skutt fart. Det er vel flere ting som spiller inn her. Vi har avlsframgang på duroc. Samtidig har vi nok også fått et bedre tilpasset fôr. Jeg synes også det betyr mye å ha gode rådgivere i forhold til fôring. Vi som jobber i fjøset vårt kan nok ikke skryte på oss all framgang alene, nei, sier Tor Henrik Jule beskjedent.

Han har én av de seks rene durocbe-setningene i Norge som opplever det samme. Durocen blir også tyngre raskere. Nesten åtte dager mindre bruker

KRAFTIG: Slik ser ei duroctann ut.

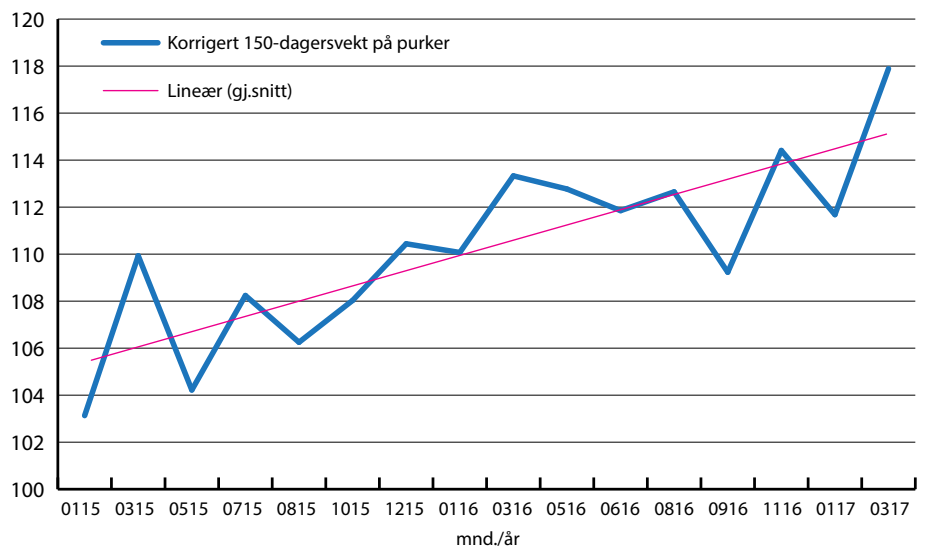
de på å vokse fra 40–120 kilo i mai 2017 enn i juni 2014.

I denne reportasjen ser du også en graf som viser purkenes gjennomsnittsvest per måling hos Jule. For rånene er utviklingen mer stabil i samme periode, og utviklingen er ikke så god som hos purkene. Dataene fra rånene er

også mer usikre, siden de først startet å veie og måle alle fødte rånere en gang i løpet av 2015.

– Vi kan kanskje oppsummere det slik; landsvinet vokser fortsatt litt bedre enn duroc. Men etter at det er lagt mer vekt på durocens tilvekst, så gjør den det stadig skarpere på denne egenska-

Figur 1: Korrigert 150 dagers vekt på purker hos Jule gjennomsnittlig måling.

KNALLKULL: I dette kullet var det knallfin tilvekst. Akkurat her ser det ut til at de sparer på energiforbruket.

pen. Det ser ut til at den snart tetter gapet til landsvinet, sier Norsvins avlskonsulent Heidrun Kjøren Bugten.

Durocen har med andre ord gjort store framskritt både når det gjelder fôrforbruk og tilvekst. De siste åra har tilveksten hos dyra på Naust nordre ligget på 1050–1100 gram per dag. På sist

målte pulje var imidlertid tilveksten på 1200 gram, og daglig fôrforbruk på 2,24. Dette viser at durocen er på rett veg, mener Tor Henrik.

Fôrforbruk og tilvekst

Nedenfor ser du data på fôrforbruk og tilvekst hos Jule målt opp mot snittall i rånetesten. (Kilde: rånetest Norsvin Delta)

Fôrforbruk

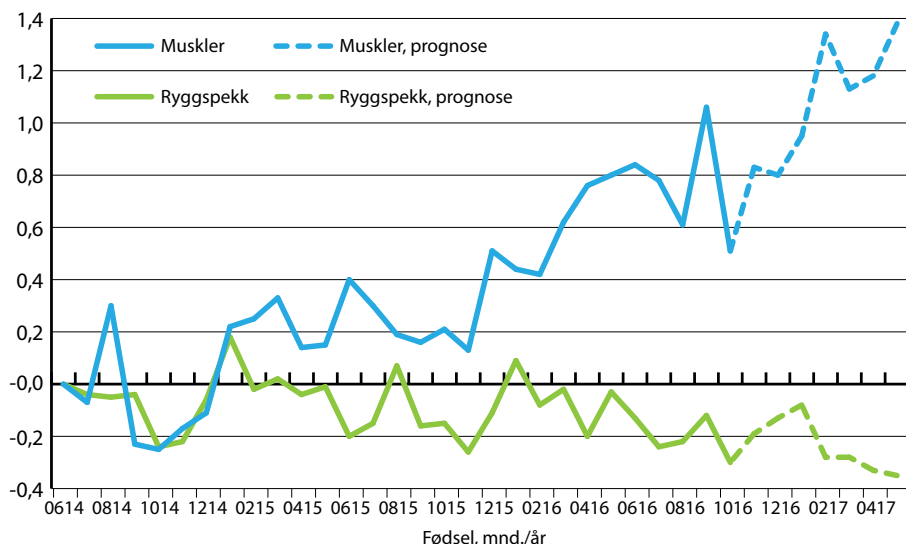
Jule: 2,30
 DDDD: 2,10
 LLLL: 2,09

Det begynner å bli svært jevnt mellom duroc og landsvin. Rånene til Tor Henrik bruker litt mer fôr enn gjennomsnittet for å vokse én kilo,

Tilvekst:

Jule: 1054 g/dag
 DDDD: 1078 g/dag
 LLLL: 1112 g/dag

Figur 2: Genetisk trend for duroc gjennom to generasjoner.

Eneste durocprodusent nord for Dovre: – Det beste med grisen er folket

– Jeg synes det er spennende å drive med gris, og jeg vil fortsette. Det beste med grisen er folket. De som omgir meg i svinemiljøet gir meg mye tilbake, sier Tor Henrik Jule.

Siden han driver en avlsbesetning så er det viktig å ha et godt og aktivt støtteapparat rundt seg. Og det har han, særlig i Norsvins avlskonsulent Heidrun Kjøren Bugten og FK Agris Kine Letnes. De jobber med henholdsvis avl og føring.

Tor Henrik synes det er artig å drive med duroc, men det er også noen utfordringer. Blant annet har han slitt med litt for mange tvillingfødsler i fødeavdelingen. Det skal egentlig ikke skje. Men det er også andre forhold;

STØTTEKONTAKTER: Avlskonsulent Heidrun Kjøren Bugten (t.v.) og fôrrådgiver Kine Letnes støtter gjerne Tor Henrik Jule med råd og vink.

STØRRE GAP

– Før vi startet med duroc hadde vi fem flere avvente smågriser per årspurke i tradisjonell produksjon enn

hva vi oppnådde med den nye rasen. Nå er det nærmere 15 flere avvente i favør av tradisjonell produksjon, og utviklingen går i feil retning sett med

GARDEN: Naust nordre ligger fint til nede ved fjorden som omslynger Inderøy som sees i bakgrunnen.

LANG ERFARING: Tor Henrik gikk over til durocproduksjon i 2001, og har lang erfaring med farrasen. Nå er han eneste durocprodusent nord for Dovre.

durocøyne. Men vi opplever også artige og positive ting med den. Spekkmengden har for eksempel gått kraftig ned. Og med Topigs Norsvins internasjonale satsing vil den norske durocen spille en helt annen rolle i verden i tida framover. Det er spennende. I det perspektivet synes jeg det er litt skremmende at vi nå bare har seks rene durocbesetninger i gjen. Jeg har den eneste nord for Dovre, sier Jule.

Han er innstilt på å ikke se seg blind på problemene. Han vet utmerket godt at det tross alt er en farrase han jobber med.

– Men vi må diskutere økonomien i produksjonen. Den er en såpass arbeidskrevende at du må ha betalt for å drive med den. I tillegg er den voldsomme avlsframgangen hos TN70-purka med på å gjøre den relative økonomien på duroc dårligere siden beregna avvente her står stille. For å få flyt må jeg holde litt høy rekruttering, men jeg synes jobben er spennende. Den fine økningen i tilvekst er bra. Den

kommer også slaktegrisprodusentene til gode, sier Jule.

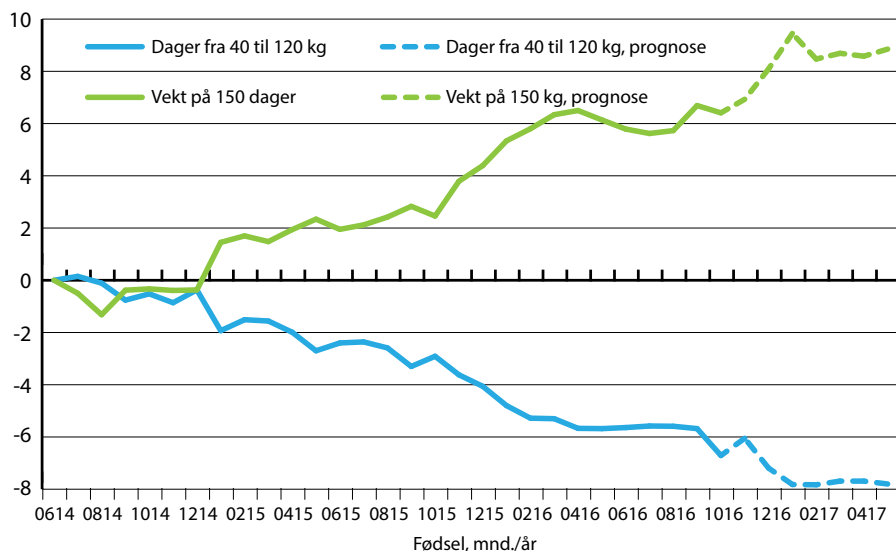
AVL OG FØRING

Hver sjuende uke er Heidrun Kjøren Bugten på besøk for å måle ungpurker. Også Kine Letnes er regelmessig innom for å diskutere fôringsstrategier.

Det hjelper som kjent ikke med verdens beste genetikk hvis ikke føret henger med. Hvis ikke føret fungerer, så er det vanskelig å hente ut så stor framgang i resultatene.

– Til purkene bruker vi Format Drektig fra ti uker før paring, og Format Lakta-

Figur 3: Lyseblå graf viser endring i dager det tar å vokse fra 40 til 120 kilo. Durocen vokste nesten åtte dager raskere fra juni 2014 til mai 2017. Den grønne grafen viser endring i vekt ved 150 dagers alder. Durocen er nesten ni kilo tyngre fra juni 2014 til mai 2017.

sjon i dieperioden. Vi bruker også Myse til både drektige og diende purker. Som grovfôr bruker vi silo. I tillegg er fôrkurva til ungpurkene nedjustert for å unngå at de blir for fete ved grising. I drektighetsperioden får ungpurkene 2,3 FEn, mens flerkullspurker får 2,7FEn, sier Jule.

Blandetankene vaskes en gang i uka. Dette er viktig for smakelighet og fôr-opptak. De har begynt å bruke et vaskehåndtak, ei klatredyse, som gjør bedre jobb. Nedslippet fra ventilen og ned i fôrtroas vaskes også, men det er egentlig ikke så mye dritt som kommer ned der.

FORMAT KOMPLETT II OG MYSE
Jule bruker myse, og smågrisene får i blanda myse fra dag én etter avvenning.

Sammen men Kine evaluerer han fôringa en gang i halvåret. Både for å bekrefte at det fungerer, samt sette inn eventuelle tiltak ved behov.

I dag er det enhetsfôring med Format Komplett II og myse i blandingene til ungpurkene og rånene. På sikt kan det være aktuelt med omlegging til fasefôring, men dette krever ombygging av fôrsløfene. Tor Henrik har et resetløst våtfôringsanlegg

NOE PÅ GANG: Drektige ungpurker som ser ut til å ta livet med ro.

TESTER MER PROTEIN
Fôringskvaliteten har vært ganske stabil. Mysa er med på å øke smakeligheten. De har valgt å la grisene ete sammen i langtro, noe som fungerer fint. Som et lite forsøk har de nå gått litt opp på proteinfôringa og prøver ut Format Komplett I.

– Poenget er ikke å pøse på med protein, men gi den mengden som dyret kan utnytte. En må spørre seg om det

er noen vits i å bruke et dyrere fôr. Durocen trenger ikke så høgt proteinnivå for å vokse godt, sier Kine Letnes.

Format Komplett II er et rimeligere fôr enn Komplett I, men nå er poenget å evaluere neste pulje etter å ha prøvd Format Komplett I. Durocen responderer bra på lavere lysinnivå enn landsvignet. Format Babypellets har også vært vurdert på ei pulje. Tanken bak det er å lette overgangen fra melk til kraftfôr.

Duroc på gården siden 2001

I år 2000 ble Jule spurt om de kunne tenke seg å gå over til duroc, og året etter takket de ja. Men da ville far at de skulle overta garden.

Foreldrene til Tor Henrik kjøpte Naust Nordre i 1972. Da var det gamle og dårlige hus her. Alt ble revet, og bygd opp på ny.

1976–77 ble det bygd grisehus, og på 80-tallet kom korntørka. Da løsdriftskravet kom ble det bygd ny talleavdeling i 1995, og i 2003 bygde Tor Henrik nytt slaktegrishus, og sju år senere ble det bygd ny fødeavdeling. Da ble den gamle talleavdelingen revet, og nå ble korn og gris hovedproduksjonene på gården. Han er alene i svinproduksjonen nå, men har hjelp i helger og avløsning ved ferie.

– Jeg ser vel for meg å være gardbruker i 15 år til, sier Tor Henrik. Han har ei datter på 16, en gutt på 14 og ei jente på 10 år. Ingen er foreløpig kjempeivrige på gardsdrift, men eldstedatter Elise viser interesse for å være med i stellet i helger og ferier.

BYGD PÅ NYTT: Alle bygningene på Naust Nordre ble revet og bygget opp på nytt.

Bekymret for utenlandske oppkjøp i Danmark

Stigende salg av danske gårdsbruk til eksterne investorer fra inn- og utland vekker bekymring.

I en kronikk som Ph.D. Rasmus Blædel Larsen og formann Lone Andersen i Familielandbruget har skrevet på Altinget.dk er de bekymret for at tendensen vil fortsette.

I kronikken forteller de om utviklingen hvor eksterne investorer i stigende grad erverver dansk gård og grunn. Mink og svineproduksjoner har blitt kjøpt opp, og den danske landbruksmeglerbransjen spår at 2017 blir et gjennombruddsår for eksterne investeringer i dansk landbruk.

UKJENT ANTALL

– Men det nøyaktige omfanget av investoreide eiendommer, eller hvor mange hektar dansk landbruksjord som eies av utenlandske kapitalinteressenter, kjenner vi ikke. I en landbruksdebatt i Folketinget svarte miljø- og matvareministeren kort at departementet ikke kjenner omfanget av utenlandsk eierskap og hvem som står bak. Oppkjøpene kommer primært til

FRYKT: Et ukjent antall danske svinebedrifter og minkfarmer er kjøpt opp av utenlandske og eksterne investorer i Danmark etter liberalisering av lovverket. (Illustrasjonsfoto)

øvrighetens kjennskap gjennom naboer, landboforeninger, eiendomsめklere eller undersøkende journalister som finner nye eiere via CVR-registret. Det antas at det dreier seg om et snes oppkjøp (20) som er gjort siden liberaliseringen av landbruksloven ble gjort i 2010, skriver de i innlegget på Altinget.dk.

LIBERALISERT I 2010

I 2010 ble kravet om at eierne av landbrukseiendommer skulle ha boplikt og Grønt Bevis avskaffet. I 2015 liberaliserte Thorning-regjeringen loven ytterligere, nettopp i den hensikt å trekke til seg utenlandske investorer til ei næring i økonomisk krise. I følge kronikken ble denne liberaliseringen av loven mottatt med en blanding av frykt for konsekvensene og avmakt.

Zinkforbruket kan reduseres med 170 tonn i Danmark

Ved å nøye seg med å gi 1500 mg zink per kilo fôr i stedet for 2500 mg, kan zinkforbruket i dansk smågrisproduksjon reduseres med 40 tonn.

Det betyr at utledning av zink til miljøet kan reduseres med 170 tonn uten at det går ut over produktivitet og sunnhet.

Det går fram av meddelse 1101 fra Seges Svineproduksjon, som har prøvd ut medisinsk zink og alternativer til medisinsk zink.

Tildeling av medisinsk zink 14 dager etter avvenning med 2500 mg/kg fôr atskilte seg ikke fra 1500 mg/kg fôr. Men det medførte høyere produktivitet og færre diarrébehandlinger enn ingen zink og tildeling av OceanFeed (tangprodukt), MiyaGold (probiotika) eller Gærplus (gjær pluss proantibiotika) i perioden 7–30 kilo.

EUs svinekjøttpriser spretter opp

Den tyske svinekjøttprisen har steget til 1,76 euro (16,80 SEK), og den danske gikk opp med 20 øre til 14,33 svenske kroner, skriver svenske Grisportalen.

Den italienske svineprisen sprengete 2 euros grensa (2,009 Euro) og landet dermed på 19,18 svenske kroner.

Det var kaldt i nordvestre deler av Europa i og etter påsken, så grillsesongen fikk en treg start. Men etterspørselen etter svinekjøtt til eksport har vært større enn tilbudet.

2016 ble et rekordår for EUs svineproduksjon, med én prosent større produksjon enn det tidligere rekordåret 2007. 23,2 millioner tonn ble dermed produsert i EU. Av dette sto Tyskland for 24 prosent, Spania 17,5 prosent og Frankrike med 8,6 prosent. Polen lå hakk i hæl med 8,5 prosent, og Danmark svarte for 6,7 prosent, noe mer enn Italia og Nederland.

«Vekkellesmøte» for SPF-gris

Det var god stemning og begeistring for SPF-produksjon av norsk gris da fylkeslagene i Norsvin Hedmark, Oppland og Akershus arrangerte et større møte om temaet 3. april.

TORE MÆLUMSÆTER
Løten, Hedmark

Et femtitalls svineprodusenter, rådgivere og ansatte i kjøttindustrien lyttet til tre hovedinnledere som alle var helt tydelige i sitt budskap; SPF er morgendagen og framtida for norsk svineproduksjon.

Møtet, som ble holdt på Kilde Gjestgiveri i Løten, ble innledet med en internasjonal tilnærming da Norsvins administrerende direktør Olav Eik-Nes slo fast at ambisjonen om å legge om all norsk svineproduksjon til SPF innen 2030 er den største reformen i norsk

husdyrproduksjon generelt, og i svineproduksjonen spesielt.

NORGE OG CANADA

Han viste et kart over purketettheten i vest-Europa. Fra og med Danmark og sørover er det tett i tett med purkebesetninger, mens Norge derimot framstår klart og tydelig som en isolert blindtarm med små besetninger og god plass mellom dem.

– Norge og Canada blir nå kjernen i Topigs Norsvins avlsprogram. De to nederlandske avlslinjene z (yorkshire) og Tempo farlinje skal flyttes til Canada, mens Norge blir kjerneavlsland for landsvin og norsk duroc. Når Norge velges som et kjerneland for utvikling av viktige avlslinjer så skyldes det vår gode dyrehelse og våre gode testingsystemer. Vår geografi, vår spredte produksjon, vår langsiktighet og vårt sterke kompetanse- og innovasjonsmiljø er bakgrunnen for at verdens nest største genetikkselskap på gris har valgt Norge som et kjerneland, sa Eik-Nes.

TIDSPLAN: – Målet er å få SPF-status i alle foredlings- og formeringsbesetninger innen 2024. Deretter er målet at resten av bruksbesetningene skal ha lagt om innen 2030, sa administrerende direktør Olav Eik Nes i Norsvin. [Foto: Fleming Støldahl]

FINNES IKKE: – Det finnes ingen kompromisser i en vellykket saneringsprosess. Gråsoner og kompromisser eksisterer ikke, sa Søren Thielsen. [Foto: Tore Mælumsæter]

ALLE INNEN 2030

Spesifikk patogenfri svineproduksjon er ikke noe nytt, hverken i Norge eller i andre land. Men nå er Norsvindirektørens mål at toppen av avlspyramiden, foredlings- og formeringsbesetningene, skal legges om til SPF i løpet av 2024. Det er 27 foredlingsbesetninger som har landsvin og seks som har duroc, mens tallet på formeringsbesetninger er 47. Det videre målet er at bruksbesetningene, både smågris-, kombinert og slaktegrisprodusenter skal ha lagt om i løpet av 2030. Det er også gjennomført pilotprosjekter for omlegging til SPF-småråner på Delta og bruk av keisersnitt for å utvikle SPF-populasjonen av livdyr.

Milliardsatsing

Men hva vil så dette koste svinenæringa?

– Vi har forsøkt å regne litt på dette, blant annet ut fra noen av de tallene som Rolf Gunnar Husveg har kommet fram til, og da anslår vi at det snakkes om cirka en milliard kroner fram til 2030 for hele den norske svinepopulasjonen. Fordelt over disse årene er dette etter vår mening absolutt en av de beste investeringene norske bønder kan gjøre. Så vil noen produsenter si at det er lett for meg å si dette. Enkeltprodusenter vil få belastninger både praktisk og økonomisk som følge av en ordentlig sanering. Jeg vet også at det er risiko for gjensmitte. Men norske svineprodusenter har gjennomført mange store løft før. Jeg husker da vi startet kampen for å bli kvitt skabb. Det var en del kjeft å få, men vi greide det. Det samme har vi gjort med mykoplasma. Vi har et unikt utgangspunkt for å greie dette store løftet også, sa Eik-Nes.

Det er bevilget utviklingsmidler fra Innovasjon Norge til utvikling av SPF-modeller. Nå jobbes det også for muligheten til å etablere fonds/tilskuddsmidler til SPF gjennom jordbruksavtalen, og det gjennomføres samtaler med avtalepartene om dette.

VEIEN VIDERE: – SPF-grisene er friskere. Dette er veien for oss videre, sa Fatlands svinerådgiver Rolf Gunnar Husveg. [Foto: Tore Mælumsæter]

– Du mister et års dekningsbidrag

Ja, det koster å sanere, omlag et års dekningsbidrag. Men de som har gjort det erfarer at det er lettere å drive uten enn med sjukdomsfremmende bakterier, sa Rolf Gunnar Husveg.

Fatlandsrådgiveren har lang erfaring i å sanere. I Fatland Oslo er omlag 45 prosent av slaktegrisene SPF-dyr, og på Jæren er cirka 35 prosent det samme.

– Vi er positive til SPF og har satset lenge på dette. Vi har ikke gjort medisinske saneringer, men satser på alt ut og alt inn med grundig rengjøring og desinfeksjon i mellom. Vi så tidlig at vi måtte ha god tilgang på SPF-livdyr om vi skulle få til en større SPF-produksjon. Når "shit happens" hos en produsent og alt må slaktes ned, så trengs det livdyr for å komme i gang med ny SPF-produksjon. Og etter min mening må slakteriene se pragmatisk på livdyrlevanser på tvers av slakterigrensene om vi skal lykkes med dette, sa Husveg.

– MÅ PROFESJONALISERE

De starter alltid med å planlegge tidspunktet for ny oppstart, og så må resten av saneringsplanen styres etter dette.

– Noen spør meg om de må begynne å dusje, og svaret er selvfølgelig ja. Det er den absolutt minste delen av hva dette

dreier seg om. Vi må profesjonalisere hele veien. Salg av smågris må også planlegges. Spotmarkedsgrisen er etter mitt skjønn på vei ut, sa Husveg.

Fatland har lært mye av MRSA-saneringene som en del av slakteriets produsenter har måttet gjennomføre.

SANERINGSPLAN

– Vi regner med at tomtida fra siste salg til du kan selge smågris igjen er åtte måneder. Med dagens puljedrift og produksjonsplaner er det greit å planlegge dette. Dette styrer saneringsplanen. Jeg har regnet en del på dette og kommet fram til at kostnadene per årspurke ligger i området 16 186 kroner. Så det koster å sanere, og spørsmålet er om det kan lønne seg. Du får flere smågriser, bedre vekter, mindre fôrforbruk, mindre sjukdom og medisinbruk. Merinntekta per årspurke kan fort ligge mellom 3300 kroner og 4800 kroner per årspurke. Vi har en produsent som må sanere for andre gang. Det er tøft, men han er helt klar på at han skal tilbake til SPF-produksjon igjen. Han har sett hva han sparer og hvor mye triveligere det blir i grisehuset, sa Rolf Gunnar Husveg.

BEDRE DEKNINGSBIDRAG

Men noen tilbakeslag vil det bli på veien til en full SPF-omlegging.

Hva så med slaktegrisprodusenten?

– Hvis vi regner på Helsegris kontra SPF så kommer du fort fram til at SPF-grisen kommer opp i 85 kroner høyere dekningsbidrag per slaktegris. Da har jeg regnet på en slaktegris som veier 30 kilo ved innkjøp, har daglig tilvekst på 960 gram og bruker 92 fôrdager til 118 kilo. Slaktevekt og kjøttprosent er kanskje litt høye i regnestykket, men vi har tatt høyde for at smågrisprisen er høyere ved innkjøp, sier Husveg.

Og slakterapportene fra Fatland Oslo viser mye lavere forekomst av lungebetennelse og brysthinne/hjertesekkbetennelse hos SPF-griser sammenliknet med tradisjonelle.

– Grisene er friskere. Dette er veien for oss videre i Norge, sa Rolf Gunnar Husveg.

– Vellykket sanering krever null gråsoner

– Delsanering, typisk medisinsk sanering, er ikke relevant i et land som Norge. Totalsanering må til, og puljedrift gjør det lettere å få alt ut og starte forfra igjen på nytt, sa Søren Thielsen.

Den danske veterinæren i Ø-vet AS har vellykket saneringserfaring fra 120 besetninger i 27 land i verden, også i riktig store besetninger med tusentalls purker. Men Søren Thielsen har også jobbet med norske griser i sju år, og kjenner forholdene våre godt.

– SPF ble oppfunnet i Danmark i 1970, og vi vet at det virker. Vi snakker om gammel kunnskap. I Norge er det ganske mye App og litt nysesjuka, men ingen alvorlige sykdommer. Andre land har mye mer alvorlige svinesjukdommer å slite med. Men det er en utbredt misfortsålse at en SPF-gris er en frisk gris. SPF-griser huser også sykdommer, men de er langt mindre alvorlige og lettere å håndtere. Så en SPF-gris er ikke en gris helt uten sykdommer, sa Thielsen.

– Delsanering skjer ofte i Danmark, typisk medisinsk sanering, men dette er ikke relevant i Norge. Her snakker vi om total sanering, alt ut, alt inn. Det norske puljedriftssystemet er med på å gjøre dette lettere, sa han. Og dette er oppskriften;

- // Det må gå minimum tre uker helt uten dyr.
- // Grundig vask og rengjøring.
- // Alt organisk materiale skal vekk (da forsvinner også App).
- // Grundig desinfeksjon, gassing og kalking.
- // Nye dyr inn.

SPF-dyr startes på en annen eiendom for å minimalisere tapene. Dyrene overføres til hovedeiendommen cirka 14 dager før grising.

STOR REINFEKSJONSRISIKO?
Hvor stor er risikoen egentlig for reinfisering?

– Av de 120 saneringene som jeg har vært med på ute i verden har vi hatt null fiaskoer med dette. Renhetskontrollen i forbindelse med sanering er helt avgjørende. Kompromiss eksisterer ikke! Det finnes ingen gråsoner i dette arbeidet. Alle skal inn og ut av samme inngang i huset. Det finnes

ingen bakkdører hvor du kan gå ut og ned på bakken. Det finnes kort og godt ingen kompromisser. Når vi kan sanere for svinepest og PRRS i kjempestore grisehus så skal vi klare App i Norge, sa Thielsen.

Men biologi er biologi, så ingen kan gi hundre prosent garantier. Han har opplevd en mislykket MRSA-sanering i Norge, men det var før de visste at mus kunne være smittebærere.

– Totalsanering har likevel 99,9 prosent sjansje til å lykkes hvis ingen snarveier blir tatt, sa Søren Thielsen.

KUN INNE OG UTE

En vellykket saneringsplan brytes helt ned på hva som skal skje dag for dag. Og her finnes det ingen avvik. Kompromisser finnes ikke. I SPF gjelder dette;

- // Fullstendig tøy- og skoskift hver gang en går inn og ut av grisehuset.
- // Dusj hver gang.
- // Det finnes kun én inn- og utgang.
- // Det finnes kun inne og ute. Gråsoner eksisterer ikke.
- // Helst kun egne biler inn til grisehuset.
- // Avstand mellom griseanleggene er positivt.

FINNES IKKE: – Kompromisser finnes ikke. Renhetskontrollen i forbindelse med sanering er helt avgjørende, sier Søren Thielsen.

Smart fôring i praksis

Bra for grisen. Smart for bonden!

«Smart fôring» er de beste produktene på markedet, satt i system av våre dyktige fagfolk. Et nytt fôringsanlegg reduserer arbeidsmengden i fjøset. Kundene er selvsagt sikret god oppfølging av våre dyktige servicefolk både under og etter montering.

Big Dutchman våtfôringsanlegg
– et robust og velfungerende anlegg med praktiske løsninger.

Big Dutchman restløs våtfôring
– friskt vann hindrer gjengroing av rørgater. Nøyaktig utfôring og mindre svinn.

Big Dutchman tørrfôringsanlegg
– svært effektivt med hensyn på antall hjørner og transportlengde.

Fjøssystemer kraftfôrsiloer
– glassfibersiloer med syklon og inspeksjonsluke. Vi forhandler også stålsiloer og duksiloer med stativ.

www.fjossystemer.no

Fjøssystemer støtter kombinertlandslaget

FJØSSYSTEMER

Bonden og dyrenes førstevalg

Øst
2634 Fåvang
Tlf. 61 28 35 00
ost@fjossystemer.no

Sør
3178 Våle
Tlf. 33 30 69 61
sor@fjossystemer.no

Vest
4365 Nærbo
Tlf. 51 43 39 60
vest@fjossystemer.no

Nordvest
6770 Nordfjordeid
Tlf. 57 86 25 05
nordvest@fjossystemer.no

Midt
7473 Trondheim
Tlf. 72 89 41 00
midt@fjossystemer.no

Bygg
2634 Fåvang
Tlf. 61 28 35 00
bygg@fjossystemer.no

En fantastisk avlsutvikling

Ingen skal komme å si at avlsfremgangen ikke kan måles i felt. Vi skal her vise hvordan genetiske og fenotypiske trender henger sammen for de viktigste purke- og slaktegriseegenskapene.

ELI GJERLAUG ENGER
seniorforsker avl og genetik

All avlsfremgang hos vanlige produksjonsdyr som er krysninger kommer fra avlsfremgang på våre rene svineraser. Vi har i den senere tid fått flere og flere komplekse moregenskaper i avlsmålet, noe som betyr mye for landsvinavlen. For durocavlen er det forbedring av slaktegriseegenskapene som fortsatt veier tyngst.

LANDSVIN OG AVL FOR MOREGENSKAPER

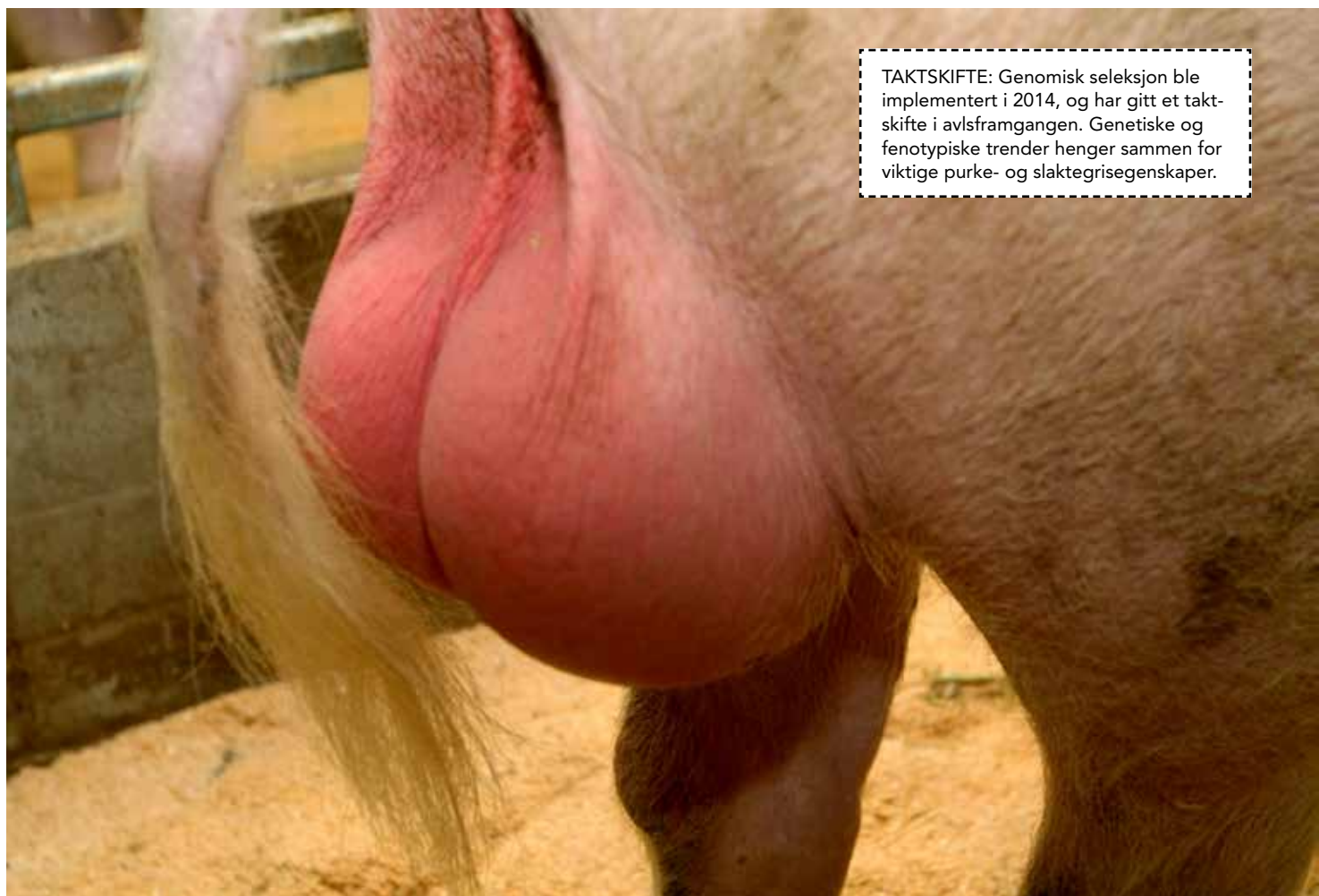
Var det virkelig mulig at en egenskap som spegrisens overlevelse var en arvelig egenskap hos purka? Ja, ikke så mye, bare seks prosent, men jammen har vi klart å få en genetisk fremgang for egenskapen.

Genomisk seleksjon ble implementert i 2014, og har gitt et taktskifte i avlsfremgangen. I figurene under kan vi se at det de siste fire år har blitt 0,8 flere avvente, og dette kan vi måle både som en genetisk og en fenotypisk trend (*Figur 1*). Dataene er fra unge landsvinpurker i foredling- og formeringsbesetninger. Det er ikke mer enn 0,4 flere totalfødte grisunger i denne perioden, så de resterende 0,4 grisungene kommer fra en reduksjon i antall dødfødte og døde spegris i dietiden. Dette er summert sammen og vist i *Figur 2*. Disse egenskapene har

en ugunstig sammenheng. Flere fødte grisunger skal egentlig gi større dødelighet både før og etter fødsel. Men dette var ikke planen vår, og det ble heller ikke resultatet.

Vi ser en nedgang i dødelighet både før og etter fødsel, samtidig som det er en økning i antall fødte. Men koster det for mye for purka? Nei, det ser ikke slik ut. Vi avler samtidig for holdbarhet ved at vi avler for beinelse, hold ved avvenning og reduksjon i bogsår. I *Figur 3* kan vi se at frekvensen av bogsår har sunket fra 0,42 til 0,15 de siste åtte årene, og prognosene i stipla hvitt viser at den vil fortsette å synke. Bogsår måles på en skala fra 0 til 4, og et snitt på 0,15 på unge landsvinpurker betyr at dette fenomenet nå er tilnærmet utryddet.

Prestasjonene vist her er for rein landsvin, og stor ungpurkeandel i avlsbeset-

TAKTSKIFTE: Genomisk seleksjon ble implementert i 2014, og har gitt et taktskifte i avlsfremgangen. Genetiske og fenotypiske trender henger sammen for viktige purke- og slaktegriseegenskaper.

ninger. TN70-purka vil være enda bedre, avvenner lett minst en grisunge mer, har bedre appetitt og mindre risiko for å utvikle bogsår.

Det er kanskje det svineprodusentene opplever også, at purkene faktisk lettere avvenner 12 grisunger nå enn de avvente 11 tidligere?

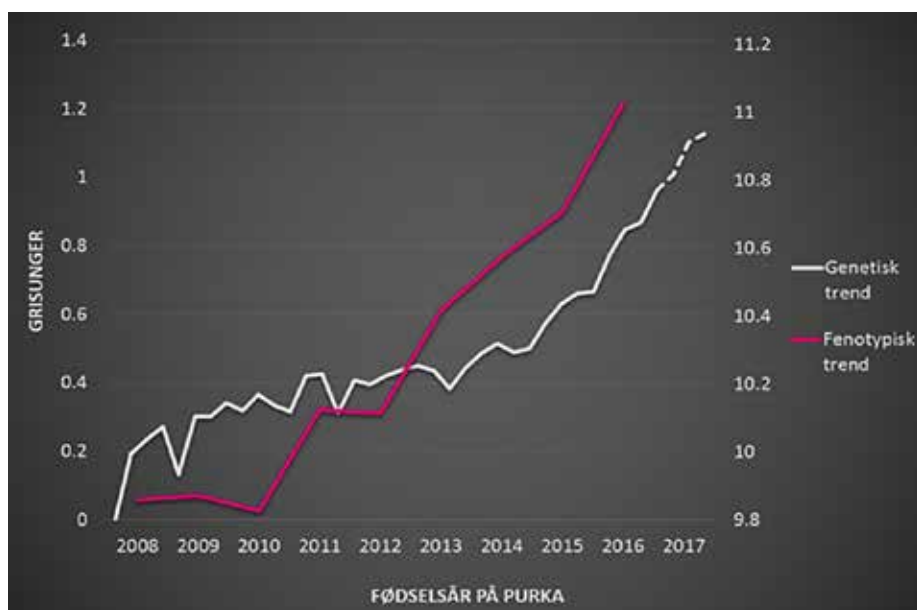
Om fem år er det enda en grisunge avvent, og målet er at purka skal grise lettere, være robust, ha god appetitt og melkeevne, samt vise gode omsorgsegenskaper for grisungene. Ikke bare for første kull, men for minst fem kull.

TAP I DIETIDEN HOS TN70

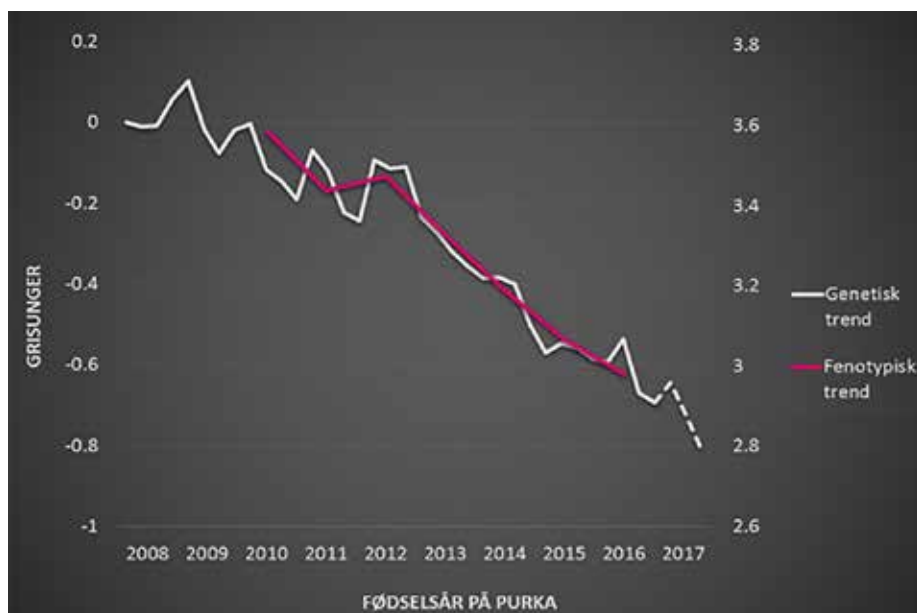
Rykende ferske beregninger viser at gode morsegenskaper hos landsvinet genetisk sett er den samme egenskapen som gode moresegenskaper hos TN70 purka. Dette er aldri tidligere regnet på, men hos de kommersielle besetningene som har gode data på kullutjevning, levendefødte og avvente grisunger, er det mulig å beregne et tap i dietiden på hver enkelt purke. Dette har vi gjort, og egenskapen er like arvelig som det den er i avlsbesetningene. Den genetiske korrelasjonen er på hele 0,89 mellom egenskapene «tap i dietiden hos landsvin» og «tap i dietiden hos TN70».

Dette viser at jobben avlsbesetningene gjør er utrolig viktig, og at den gir svært gode resultater hos bruksbesetningene! Samtlige ønsker vi å bruke data fra bruksbesetningene som et supplement til reinavlen, og det er derfor trolig viktig at vanlige Ingrisdata også har god kvalitet og at flere tar jobben med å registrere kullutjevning riktig.

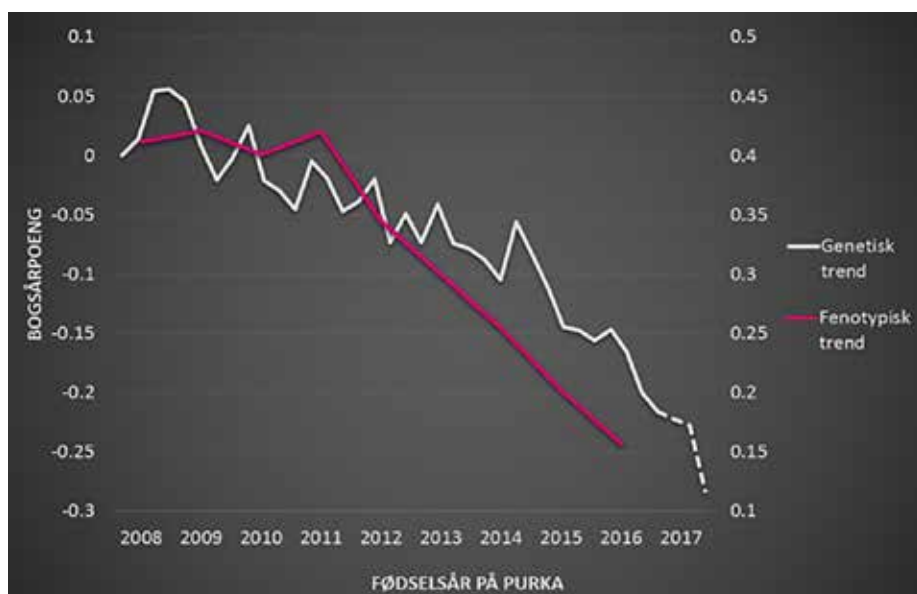
Duroc og avl for slaktegrisegenskaper For durocen er målet nå å ha god fart på tilvekst og føreffektivitet. Dette er viktige egenskapene for den norske bonden, og for at durocen skal kunne hevde seg internasjonalt. Samtidig er det viktig å ha et bredt avlsmål for å kunne avle for robusthet og en god kjøtt- og slaktekvalitet. Durocen er svært føreffektiv, men det er viktig at vi fortsetter den gode utviklingen for ikke å miste dette konkurransefortrin-

Figur 1. Landsvin – Antall avvente smågris i avlsbesetninger. Y akse til venstre er genetisk nivå, starter på 0, og høyre akse er fenotypisk nivå, her antall avvente grisunger.

Figur 2. Landsvin – Sum dødfødte og døde i dietiden i avlsbesetninger. Y akse til venstre er genetisk nivå, starter på 0, og høyre akse er fenotypisk nivå, her antall grisunger døde per kull.

Figur 3. Landsvin – Bogsår i dietiden i avlsbesetninger. Y akse til venstre er genetisk nivå, starter på 0, og høyre akse er fenotypisk nivå, her bogsårpoeng.

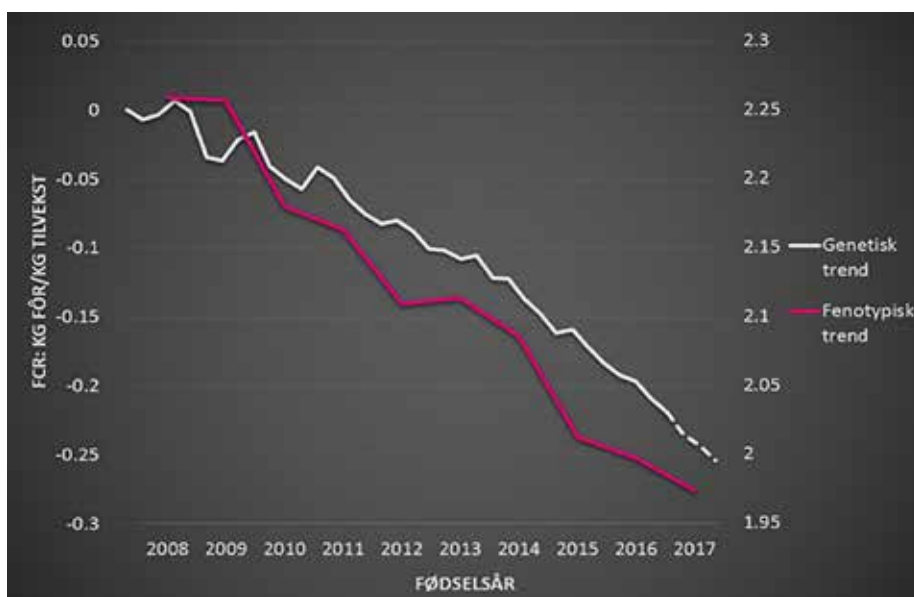
net. **Figur 4** viser at genetisk fremgang for føreffektivitet tilsvarer den fremgangen som vi kan måle for dyrene i rånetesten (fenotypisk trend). Når ungrånene for åtte år siden brukte 2,25 kg fôr per kg tilvekst, bruker de nå i underkant av 2 kg fôr i snitt.

For tilvekst ser vi også en god sammenheng mellom produksjonen i rånetesten og beregna avlsfremgang (**Figur 5**). I perioden 2008 til 2013 hadde vi ingen fremgang for tilvekst, hverken genetisk eller fenotypisk. Dette fordi litt for stor avlsfremgang ble tatt ut på kjøttprosent (**Figur 6**). I 2008 var CT-en ny, og med data av en ekstremt god kvalitet ga dette en økning på over 2 kjøttprosentpoeng i perioden 2008 til 2012, hvilket muliggjorde overgang til ren durocfor for edelgrisen. Det krever ekstremt god vektning av egenskapene i avlsmålet for å få fremgang på tilvekst og kjøttprosent samtidig, dette fordi det er en ugunstig sammenheng mellom disse egenskapene. Det kan sammenlignes med å balansere på en knivsegg. I 2014, samtidig med at genomisk seleksjon ble tatt i bruk, ble også vektninga av tilvekst skrudd betydelig opp. Resultatet vises tydelig. En fremgang på 120 g/dag, de siste fire årene. Nå vokser ungrånene 1040 g/dag, i perioden fra 40 til 100 kg. Etter 2012 er rånetesten utvidet til 120 kg, og durocen vokser i snitt 1080 g/dag i perioden fra 40–120 kg på.

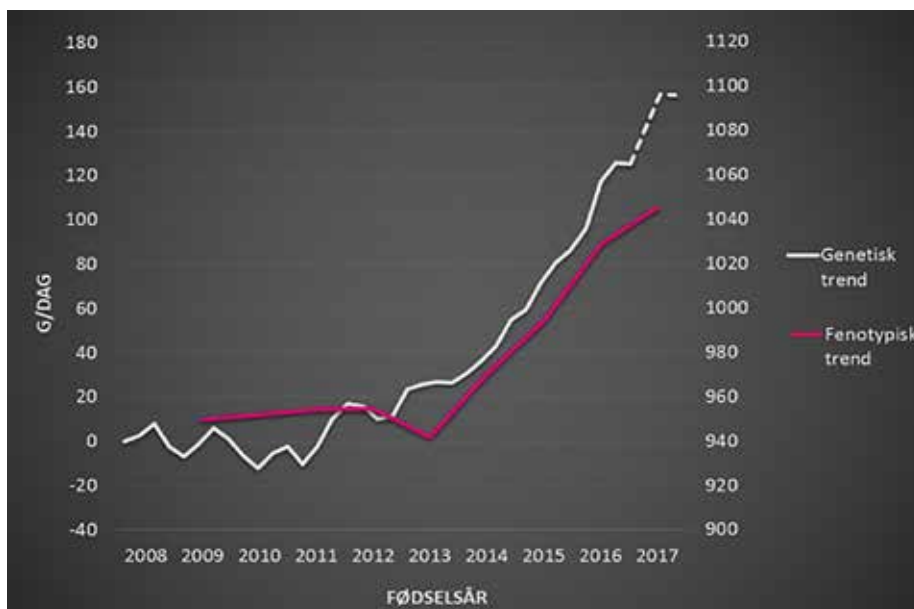
Avlsfremgangen må som sagt skapes hos de rene rasene, og denne fremgangen kommer i tillegg til krysningsfrodigheten vi får på slaktegrisen når vi krysser durocfedre med TN70-purkene.

En videreføring av denne avlsfremgangen, i kombinasjon med avl for mer komplekse egenskaper som beinhelse, osteokondrose og navlebrokk, skal gjøre at durocen vår bli en rase som hevder seg i toppen internasjonalt. Et avlsprogram uten avl for robusthet og helseegenskaper er ikke bærekraftig, da vi vet at disse egenskapene kan bli skadelidende ved å legge for stor vekt på de rent økonomisk viktige slaktegriseegenskapene.

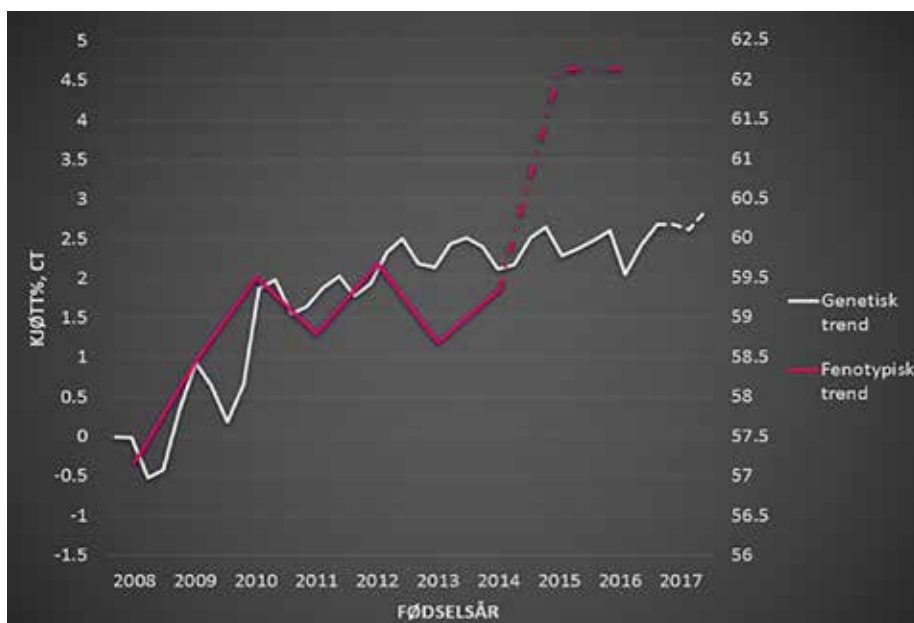
Figur 6. Duroc – Kjøttprosent ved 120 kg levendevekt, rånetest. Y akse til venstre er genetisk nivå, starter på 0, og høyre akse er fenotypisk nivå, her kjøttprosent målt med CT. Fenotypisk fremgang etter 2014 (stipla rosa linje) er en endring som skyldes føret/miljøet, og ikke er genetisk.

Figur 4. Duroc – Føreffektivitet fra 40 til 100 kg, rånetest. Y akse til venstre er genetisk nivå, starter på 0, og høyre akse er fenotypisk nivå, her kg fôr/kg tilvekst (FCR).

Figur 5. Duroc – Tilvekst(gram/dag) fra 40 til 100 kg, rånetest. Y akse til venstre er genetisk nivå, starter på 0, og høyre akse er fenotypisk nivå, her tilvekst (gram/dag).

Registrer kullutjevning i Ingris

Bruksbesetninger har i liten grad registrert kullutjevning i Ingris. Ved å registrere dette vil du få bedre oversikt over de enkelte purkenes spedgristap og moregenskaper.

SOLVEIG KONGSRUD
Norsvin

Nå ønsker Norsvin å ta i bruk data fra en del bruksbesetninger i avlsarbeidet, men er avhengig at flere registrerer kullutjevning i Ingris.

Avlsbesetningene har i en årrekke registrert detaljert kullutjevning i Ingris på individnivå for den enkelte grisunge. For bruksbesetningene er det en annen og enklere registrering i Ingris som er aktuell. Flere bør ta seg tid til å notere og registrere kullutjevning. Ved å registrere kullutjevning får du som svineprodusent bedre oversikt over den enkelte purkes spedgristap og moregenskaper. Registrert kullutjevning vises blant annet på «Purkekort» og «Purketavle» i Ingris. Nå når Norsvin ønsker å gå i gang med å benytte data fra bruksbesetninger i avlsarbeidet, er viktig at flere besetninger registrer kullutjevning nøyaktig og riktig i Ingris. Ved å ta inn data fra bruksbesetninger i avlsarbeidet ønsker Norsvin og

The screenshot shows the Ingris software interface. At the top, there are several filter buttons: 'Innmelding', 'Bedekning', 'Grisung', 'Avvenning', 'Helse pr pulje', 'Kullutjevning' (highlighted in orange), 'Tap spedgris', 'Status antall', 'Individ identitet', 'Dødfødte', and 'Tidslinje'. Below these is a search section with a dropdown arrow and the word 'Søk'. Underneath are input fields for 'Lokal id', 'Dato fra', 'Dato til', 'Indnr fra', 'Indnr til', and 'Indnr', each with a calendar icon. A 'Søk' button is on the right. Below the search section is a legend: 'Kolonneoppsett' (blue arrow), 'Øverste rad i tabellen markert med fargen' (orange square), and 'brukes til forhånds...' (brown square). The main part of the screenshot is a table with columns: 'Fra indnr', 'Dato', 'Antall', and 'Til indnr'. The first row is highlighted in orange and contains the values: 1, 18.04.17, 3, and 2.

forbedre overlevelse hos spedgris, moregenskaper og holdbarhet hos purkene.

Kullutjevning i bruksbesetninger gjøres på følgende måte:

- 1) Gå til skjermbildet «Kullutjevning»
- 2) Registrer:
 - a. Nummer på den purka som gir fra seg grisunger (eksempel = 1)
 - b. Dato for kullutjevning
 - c. Antall unger som er flyttet
 - d. Nummer på purka som tar i mot grisungene (eksempel = 2)

Dersom det legges unger til flere purker eller på flere datoer må det gjøres

en registrering for hver purke eller dato.

Ved avvenning skal ungene registreres som advent hos den purka de er hos ved avvenningstidspunktet.

Dersom du mangler skjermbildet «Kullutjevning» i oppsettet ditt i Ingris så gå til «Annet», «Brukervalg» og velg så «Kombinert/FTS/Enkel» eller «Kombinert/FTS/Avlsbesetning avansert» i feltet «Brukertype». Trenger du hjelp så bare ta kontakt med Ingris brukerstøtte.

Har gode erfaringer med å registrere kullutjevning

Einar Storlien driver med smågrisproduksjon på Stolpestad gård på Ringsaker. Han har TN70-purker, og tilhører de besetningene med best Ingris-resultater i landet.

Einar registrer kullutjevning så nøye at Norsvin kan bruke dataene inn i avlsarbeidet til renraset landsvin. Det er ikke oblogatorisk å gjøre dette, men det er sterkt ønsket av flere grunner.

– Hvorfor registrerer du kullutjevning?

– Jeg trodde at dette var obligatorisk. Dessuten tar det ikke mye tid, og fordelene med det er at jeg til enhver tid vet hvor mange grisunger det er i alle fødebingene. Det gir god oversikt. Jeg bruker også dette til å overvåke purkenes produksjon og til å regne på resultatene for hver pulje. Det er særlig interessant å følge med på spedgristapet, og jeg her sett et veldig positiv utvikling den siste tida, sier Storlien.

Har startet klauvkontroll

– Mange har store klauvproblemer

– Jeg har sett til dels store klauvproblemer i mer enn 15 besetninger i Hedmark, Oppland og Østfold hvor jeg har gjennomført klauvkontroll, sier Wout Mutsaers.

TORE MÆLUMSÆTER

Han driver svinefaglig rådgivning ved Norsk Landbruksrådgivning Innlandet, og er forbauset over hvor ofte han ser alvorlige klauvproblemer i mange besetninger, oftest på bakbena. Vertikale sprekker er et vanlig syn.

– Sprekker og skader på klauvene er ikke bra for dyras velferd. Det er heller ikke bra for produksjonsøkonomien. Hos mange er det sprekker i klauvene og skade på hælen, mer nøyaktig i overgangen fra såle til hæl, sier Mutsaers.

FÅ OVERSIKT

Klauvkontroll starter med å få oversikt over situasjonen. Hvordan ser klauvene ut på dyra i besetningen din? Hva ser du etter når du rekrutterer dyr? Miljøet

i bingene? Alderen på dyra? Hva slags fôring får de, og hva slags gulv har du i besetningen?

– Alt er faktorer som hver for seg eller sammen kan påvirke helsestatusen på klauvene. Skadene deles gjerne inn i sår og sprekker, hælskader og overgrodde klauver. Resultatene av besetningsundersøkelsen kan deles inn i tre kategorier; milde problemer, moderate problemer og alvorlige problemer, sier Mutsaers. Forbausende ofte ser han dyr i den siste kategorien.

HVA KAN GJØRES?

Deretter må en diskutere mulige tiltak for å redusere problemene.

Hva kan gjøres for å motvirke klauvproblemer?

– Vi vet fra ku- og melkeproduksjon at det ikke skal være for mye møkk på gulv og rister. Akkurat som neglene dine blir mjuke etter to timer i bade-stampen blir også klauvene mjuke av å stå i fuktig avføring. Det er nesten umulig å rense risten, men vi kan for eksempel prøve å velge råvarer i fôret som gir mindre bløt avføring slik at kaluvene får mye mindre møkk på seg.

Fôret må ha nok kalsium og vitamin D til å ta opp kalsium. Fordi det er maksimumsgrense på vitamin D vil jeg også bruke litt 25 Hydroxy vitamin D for å hjelpe kroppen til å ta opp kalsium.

NOK MINERALER

– For å få en sterk klauv må kroppen ha nok av mineralene kopper, mangan og sink. Ofte sitter det i fôret bundet til oxide som kroppen ikke lett får tak i. Da er det bedre å bruke sulfatbundne mineraler, og jeg anbefaler å bruke en del organisk bundne mineraler. Du kan sammenlikne det med jern. Hvis du vil ha jern i kroppen er jernoksid (rust) en mulighet, men alle skjønner at du lettere får jern i kroppen din hvis du spiser kjøtt. Det er viktig at mikromineraler og vitaminer er jevnt fordelt i fôret. Selen er viktig for grisen, men hvis det ikke er godt fordelt i kraftfôret kan for mye selen faktisk forgifte neglen og til og med forårsake løsning av klauver, sier Mutsaers.

Syre kan drepe bakterier og hjelpe pepsinet i magen på grisen, så surt bløtfôr er bra. Men syre kan virke negativt på sementen i gulvet, og så kommer sand opp i gulvet. Hos noen blir gulvet veldig skarpt. I noen beset-

OVERRASKET: – Jeg ble litt overrasket over at klauvkontrollen avslørte til dels alvorlige klauvproblemer hos enkeltdyr i så mange besetninger, sier Wout Mutsaers.

VIKTIG: – Jeg ser problemet i praksis, og det kan være undervurdert, sier svine- og fôrproduzent Bjørn Arvid Bratlie i Løten.

SKADE: Her er det en stygg skade på den hvite linja. [Foto: Wout Mutsaers]

OVERGANG: Denne klauven er skadet i overgangen mellom sålen og hælen. [Foto: Wout Mutsaers]

SPREKK: Enda et eksempel på en vertikal sprekk. [Foto: Wout Mutsaers]

SLIPT: Bildet viser en klauv som er slipt ned. [Foto: Wout Mutsaers]

SPREKK: Vertikale sprekker er vanlig å se. [Foto: Wout Mutsaers]

ALVORLIG: Her sees en alvorlig betent verikal sprekk. [Foto: Wout Mutsaers]

ninger er det epoxygulv med sand på toppen som er veldig skarpe. Da går det hele tida dyr på gulv som tilsvarer sandpapir nr. 40 og sliper bort neglen, og det er ikke bra. En relativt enkel og rask måte å gjøre noe med dette på er å slipe gulvet. Rask tilvekst på dyra kan også påvirke utviklingen av klauver i negativ retning, sier Mutsaers.

GUMMIGULV IKKE NOK

I Nederland kjørte firmaet Emilie Bos Agrifirm utprøving med gummigulv i fire år. Men det viste seg å ikke løse klauvproblemet. Det ble mindre skade på hælen, men mer sprekker.

En bør også se på hvordan ristegulvene er. Skarpe kanter og brede åpninger kan bidra til å skade klauvene. Selekttering og rekruttering av dyr kan også påvirke klauvhelsen i besetningen. Forvokste klauver kan også føre til at vekta blir skjevt fordelt, og resultere i skader.

Problemer kan observeres og oppstå både der det er talle og betonggulv.

SKARPE GULV

Vi snakker om saken sammen med svineprodusent Bjørn Arvid Bratlie, nå også leder i Norsvin Hedmark og sjøl fôrprodusent. Han sier det slik;

– Jeg ser problemet i praksis, og jeg tror det kan være undervurdert. Hvis grunnmuren til dyret ikke er bra kan det få leie konsekvenser, sier Bratlie.

I Løten Mølle har de derfor begynt å lage en premiks med ekstra vitamin D og en del ekstra 24 hydroxy vitamin D, og premiks med en del organisk bundne mineraler som kobberchelaat, sinkchelaat og organisk bundet mangan.

normin Ferro-torv

Jernberiket torv til smågris

- Høyt innhold av jern av god kvalitet
- Tilsatt organiske syrer som virker positivt på tarmfloraen
- Bidrar til god mage- og tarmfunksjon
- Appetittstimulerende

Ring oss på tlf. 32 14 01 00 eller kontakt din forhandler.
For mer informasjon se vår hjemmeside: www.vilomix.no

Cultivating Value

Vilomix

Dekningsbidragene går ned

Reduserte fôrpriser kommer godt med når prisene på smågris og slakt er lave på grunn av overproduksjonen av svinekjøtt.

MÅLFRID NARUM
fag- og seminsjef Norsvin

PRISER

Noteringsprisen på smågris er fortsatt 780 kroner, og vi har regnet med samme pris videre fram til sommeren. Svinekjøttprisen ble redusert med 95 øre per kg ved nyttår, på grunn av 50 øre økt omsetningsavgift, 30 øre økt engrosprisreduksjon og 15 øre økte slaktekostnader/reduisert innmatverdi. Vi har antatt stabil pris også på slakt fram til sommeren.

Fôrprisene har hatt en positiv utvikling. For de fôrtypene som inngår i våre beregninger er prisen pr førenhet i mars 2017 fra 3 til 10 øre lavere enn for ett år siden. Dette utgjør 600 kroner i sparte kostnader per årspurke i kombinert produksjon.

Prisen på 18 uker gamle småpurker økte med 350 kr. i februar, og dette er lagt inn i kalkylen fra mars. Vi har også økt det faste tillegget for purkeleie i satellitter fra 1670 til 1720 kr fra 1.1. 2017.

LØNNSOMHETEN NED

Kombinertprodusentene opplevde ifølge våre kalkyler at dekningsbidraget i 2016 var ca 7% lavere enn i 2015.

	Mnd	Vekt	Slakt pris	Smågrispris Kjøp*	Smågrispris	Før kr per FEn**	DB slaktegris	DB smågris	DB kombinert	DB per kull satellitt
	2010	78,42	20,88	608	739	3,00	233	9024	15094	3051
	2011	79,1	21,35	622	772	2,96	278	10448	17081	3450
	2012***	78,3	22,80	752	766	3,00	252	10719	17691	3572
	2013	75,2	21,91	687	675	3,14	221	8429	14593	2812
2014	mars	75,6	21,68	670	680	3,22	217	8239	13910	2781
	april	76,1	21,90	658	690	3,25	229	8438	13865	2838
	mai	76,7	22,20	680	710	3,28	207	8857	13815	2977
	juni	76,8	22,07	680	730	3,31	192	9270	13423	3123
	juli	76,4	22,74	690	764	3,36	213	9889	14344	3403
	aug	77,1	23,39	710	817	3,38	242	11094	15460	3803
	sept	78,4	24,06	730	819	3,36	287	11309	17103	3871
	okt	79,0	24,45	764	815	3,34	293	11215	18034	3847
	nov	79,0	24,95	817	860	3,33	282	12239	18983	4193
	des	75,0	24,70	819	860	3,33	225	12177	17672	4179
snitt	76,9	22,93	713	757	3,30	234	9914	15361	3372	
2015	jan	80,2	24,73	815	877	3,35	295	12230	18720	4138
	feb	79,9	25,08	860	880	3,37	269	12202	19086	4130
	mars	79,9	25,08	860	880	3,40	262	12113	18850	4103
	april	81,1	25,82	877	880	3,42	309	12092	20290	4092
	mai	80,7	25,90	880	880	3,43	306	11970	20168	4092
	juni	79,7	25,89	880	880	3,44	289	12026	19975	4092
	juli	80,0	25,96	880	895	3,45	290	12529	20171	4135
	aug	80,7	25,93	880	920	3,46	292	13079	20181	4329
	sept	80,9	25,92	880	902	3,40	306	12863	20728	4237
	okt	81,4	26,42	895	880	3,35	348	12428	22167	4061
	nov	81,8	26,64	920	880	3,34	348	12372	22690	4039
	des	79,1	26,33	902	880	3,36	311	12323	21346	4017
snitt	80,5	25,81	877	886	3,40	302	12352	20364	4122	
2016	jan****	82,6	26,07	880	920	3,38	303	12305	20003	4015
	feb	81,8	26,22	880	920	3,40	303	12229	19934	3994
	mars	82,0	26,22	880	910	3,41	301	11945	19838	3900
	april	81,5	26,27	920	867	3,42	257	10951	19806	3531
	mai	80,9	26,20	920	850	3,44	242	10496	19414	3379
	juni	78,8	26,06	910	850	3,46	216	10448	18536	3362
	juli	78,0	25,64	867	859	3,48	196	10930	17368	3497
	aug	78,3	25,60	850	870	3,50	211	11140	17262	3574
	sept	79,0	25,58	850	849	3,46	222	10840	17756	3476
	okt	79,9	26,11	859	839	3,42	274	10717	19381	3417
	nov	80,3	26,29	870	793	3,40	286	9579	19906	3010
	des	77,0	25,89	849	780	3,40	241	9220	18270	2894
snitt	80,0	26,01	878	859	3,43	254	10900	18956	3504	
2017	jan	80,9	24,46	839	780	3,40	174	9144	16311	2844
	feb	80,5	24,55	793	780	3,39	227	9155	16471	2852
	mars	80,3	24,62	780	780	3,38	247	8973	16467	2885
	april	79,0	24,60	780	780	3,37	236	9006	16235	2901
	mai	79,0	24,60	780	780	3,38	234	8954	16139	2886
	juni	79,0	24,60	780	780	3,39	230	8898	15993	2871

* Noteringspris 3 måneder tidligere

** Pris slaktegrislør, beregnes ut i fra priser siste 3 måneder

*** prisøkning 1,5 kr som følge av endring i smågrispris og kombitillegg

**** Prisøkning 40 kr på smågris som følge av redusert kvantumstillegg.

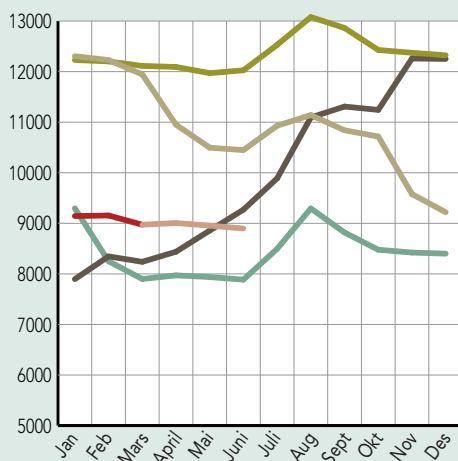
Pris på slakt er ikke sammenlignbar med tidligere, siden prisoppbyggingen er endret (justert avregningspris pga redusert kvantumstillegg).

Puljetillegg, kvantumstillegg, Edelgristillegg, vekttillegg og omsetningskostnader er ikke inkludert i smågrisprisen i tabellen, men inngår i beregningen av dekningsbidrag.

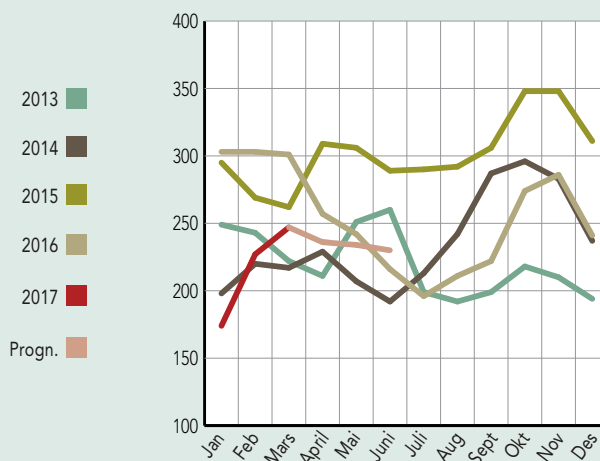
I prisen på slakt som oppgis i tabellen er Edelgristillegget inkludert, mens puljetillegg, kombitillegg og kvantumstillegg på slakt kommer i tillegg og inngår i DB-beregningene. Godtgjørelse for redusert slaktevekt inngår heller ikke i prisen i tabellen, men inngår i DB-beregningen.

Eventuell etterbetaling på smågris/ slakt og årsbonus på kraftfôr er ikke inkludert i beregningen av dekningsbidragene.

DB smågrisproduksjon

DB slaktegris

I de øvrige produksjonen ble dekningsbidragene redusert med 12–15%. I første halvår 2017 ser det ut til at gjennomsnittlig dekningsbidrag reduseres med ytterligere 12–18% i de ulike produksjonene. Nedgangen fra 2016 er størst i smågrisproduksjon og for satellittene. I slaktegrisproduksjon beregner vi et dekningsbidrag våren 2017 på ca 230 kr per gris. Dette forutsetter en fôrpris på kr 3,38 per FEn og et fôrforbruk på 2,73 FEn per kg tilvekst ved ei slaktevekt på 79 kg. I tillegg til fôrkostnadene og en smågrispris på 934 kr (ved 32 kg) utgjør de øvrige kostnadene i slaktegrisproduksjon i vår kalkyle kr 100 per gris (dødelighet, forsikring, veterinær, strø vann, etc). Pris per kg slakt er 25,72 kr inkludert noroc tillegg, kvantumstillegg (kr 0,25 per kg) og puljetillegg (kr 0,87 per kg).

POSITIV: Fôrprisene har hatt en positiv utvikling. Fôrtypene som inngår i Grisebørsens beregninger viser fra 3–10 øre lavere per førehet fra mars i fjor til mars i år.

Prisen på svinekjøtt våren 2017 er ca. 70 øre under målpris samtidig som vi har ei omsetningsavgift på kr 1,50 per kg. Dersom markedet var i balanse

kunne prisen vært ca kr 1,70 høyere, noe som betyr ca 3300 kr per årspurke i kombinert produksjon.

All time high grensehandel i påsken

Markedssjef Henrik Almquist i Eurocash forstår lite av beregninger som viser at grensehandelen går nedover. – Her har kassaapparatene gått varme, særlig i påsken.

Det sier Almquist til Dagligvarehandelen. I følge Statistisk Sentralbyrå handlet nordmenn for 13,8 milliarder kroner på dagsturer til utlandet i 2016. Dette er en reduksjon på 275 millioner, eller to prosent, fra 2015.

– Påsken var et eventyr for oss. Vi har aldri opplevd maken, og vi er ganske sikre på at 2017 vil gå over i historien med

rekordomsetning. Og rekordomsetningen kan han takke nordmenn for. De står for 90 prosent av handlingen.

– Snitthandelen vår ligger 12 prosent over fjoråret, og var 16 prosent høyere enn forrige påske. Aller høyest lå omsetningen i butikken på Storlien ved grenseovergangen ved Trondheim, opp 45 prosent i forhold til fjoråret, sier markedssjefen.

Til nå har Eurocashbutikkene vært eid av det norske selskapet Conceptor AS, Men gruppen venter nå bare på godkjenning fra svenske konkurransemyndigheter før svenske Axfood og Norgesgruppen går inn på eiersiden med henholdsvis 51 og 49 prosent av aksjene.

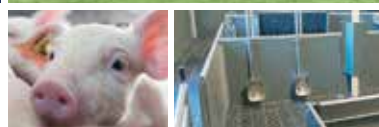
Bæredyktige fjøsløsninger med sunne og glade griser

Din leverandør av klimapaviljonger, klimakontainere, fødepaviljonger og fjøsinventar

AGRO
ANIMAL WELLNESS

FØLG OSS PÅ
Tel. +47 463 55 666 www.danbox-agro.com

DANBOX

Ingris 2016

– Effektiviteten har aldri vært bedre

De foreløpige resultatene for Ingris i 2016 viser at resultatene er rekordgode. Den gode utviklingen i produksjonsresultatene har fortsatt både for purker, smågris og slaktegris. Effektiviteten i norsk svineproduksjon har aldri vært bedre.

SOLVEIG KONGSRUD
Norsvin

STORE KULL OG STØRRE OVERLEVELSE

Som i fjor kan vi si at effektiviteten aldri har vært bedre blant norske purker. Ingris i 2016 har et landsgjennomsnitt på 25,9 beregna avvente per årspurke som er en økning på 0,7 grisunge fra året før (*tabell 1*). Den store framgangen i resultatet skyldes i

hovedsak store kull og redusert tap i dieperioden slik at det stadig avennes flere grisunger per kull, i gjennomsnitt er det 13,6 levendefødte og 11,8 avvente griser per kull i 2016. I fjor økte antall avvente per kull stiger like mye som antall levendefødte per kull. Tapet av grisunger i dieperioden gikk ned for femte år på rad (*figur 1*). Siste året er tapet redusert med 0,6 prosentpoeng til 12,7% og i perioden 2012–2016 er dødeligheten i dieperioden totalt redusert med 2,4 prosentpoeng. I 2016 overlevde 87,3 prosent av alle levendefødte griser fram til avvenning. Grisingsprosenten er forbedret med 0,6 prosentpoeng siste året og dette bidrar også til litt flere kull per årspurke.

Mange norske besetninger leverer produksjonsresultater på et svært høyt nivå. Den beste 25 prosenten av alle besetninger produserer nå 29,0

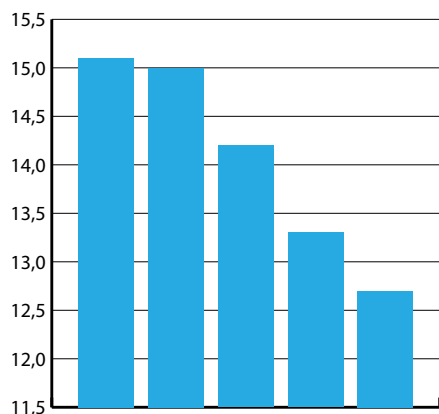
beregna avvente griser per årspurke. Disse besetningene har 2,27 kull per årspurke, 14,3 levendefødte og 12,7 avvente per kull. De 10 beste besetningene har 31,5 beregna avvente per kull. Den aller beste besetningen har utrolige 33,7 beregna avvente per årspurke.

STØRST FRAMGANG I PURKERINGENE

I 2016 har det vært framgang i produksjonsresultatene for alle besetningstyper (*Figur 2*). Størst forbedring ser vi hos purkeringene som har økt med en grisunge til 26,4 avvent per årspurke sammenlignet med 2015. Formeringsbesetningene har også svært god utvikling med 26,2 avvente per årspurke som er 0,8 flere enn året før. Bruksbesetninger har en framgang på 0,6 beregna avvente per årspurke i 2016 og produserer 25,8 beregna avvente per årspurke. Svakest utvikling har det vært for foredlingsbesetningene.

Tabell 1: Landsresultater purker 2016 og besetninger gruppert etter antall beregna avvente per årspurke.

Gruppe	2015		2016				
	Alle	Alle	Topp 10	Beste 25%	Beste 1/3	Midtre 1/3	Dårligste 1/3
Antall besetninger	363	349	10	87	116	116	117
Antall årspurker per besetning	116	118	114	125	147	115	93
Antall kull per besetning	244	251	260	279	320	244	189
Beregna avvendt per årspurke	25,2	25,9	31,5	29,0	28,2	25,7	22,6
Kull per årspurke	2,16	2,17	2,34	2,27	2,25	2,19	2,03
Levendefødt per kull	13,4	13,6	15,0	14,3	14,2	13,4	12,8
Dødfødt per kull	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,2
Avvent per kull	11,6	11,8	13,5	12,7	12,5	11,7	11,0
Dødfødte av totalfødte, %	7,7	7,3	6,0	6,6	6,8	7,0	8,3
Døde til avvenning, %	13,3	12,7	10,5	11,2	12,1	12,6	13,9
Totaldødelighet, %	19,9	19,0	15,8	17,1	18,0	18,7	21,0
Alder ved avvenning	33,1	33,1	33,0	33,3	33,2	32,7	33,5
Prosent 1. kull	38,0	38,6	38,2	34,0	34,2	42,5	40,7
Dager fra avv. til bedekning	6,3	6,1	4,5	5,0	5,1	6,1	7,8
Tomdager per kull	22,0	19,6	7,4	11,9	13,4	18,4	30,7
Omløps%	7,0	6,2	1,0	3,6	4,6	6,0	8,7
Omløps% inkl. utm. oml/ikke drekt.	12,4	11,5	4,0	7,5	8,8	11,9	15,1
Grisings%	80,3	80,9	91,3	86,2	85,1	80,5	74,9
Grisings% inkl. solgt drektig	81,1	81,7	91,4	86,6	85,8	81,5	75,5
Inngrisingsalder	355,96	359	355	363	360	358	358
Drektighetslengde	115,6	10,7	6,6	9,7	11,6	10,0	10,2
Døde og avlivede av utmeldte purker, %	11,3	82,4	92,0	87,1	86,4	82,4	75,9
Drektighetsprosent		115,5	115,6	115,4	115,3	115,5	115,8

Figur 1: Historisk utvikling for dødelighet fram til avvenning.

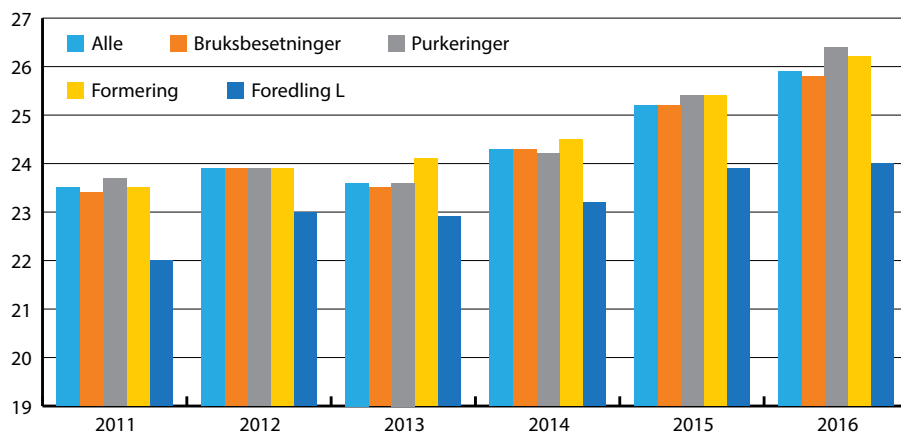
gene med landsvin hvor det er bare 0,1 flere advent per årspurke enn året før og havner på 24,0 advent per årspurke i gjennomsnitt.

BEST RESULTATER MED TN70

I 2016 var 39 prosent av de fødte kullene etter TN70-purker (ZL). TN70 har klart bedre resultater sammenliknet med den gamle hybridpurka og rene landsvinpurker (figur 3). TN70 har 2,19 kull per årspurke og avvenner 12,3 griser per kull. I gjennomsnitt har TN70 purkene 27,0 beregna advente per årspurke, noe som er 2,1 flere grisunger sammenliknet med den gamle LY-purka. Flest advente er det i kull med rasen DDZL – dvs. der det er TN70 mor og duroc far hvor det er 12,4 griser per kull (figur 4).

BEDRE TILVEKST OG FØREFFEKTIVITET HOS SMÅGRIS

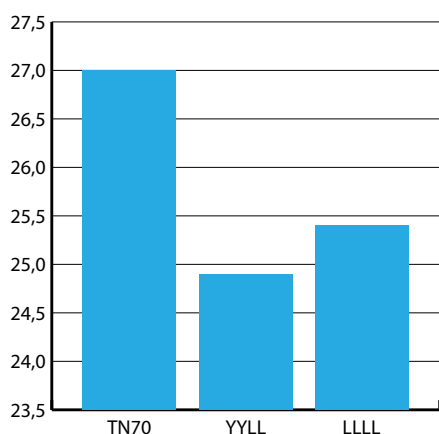
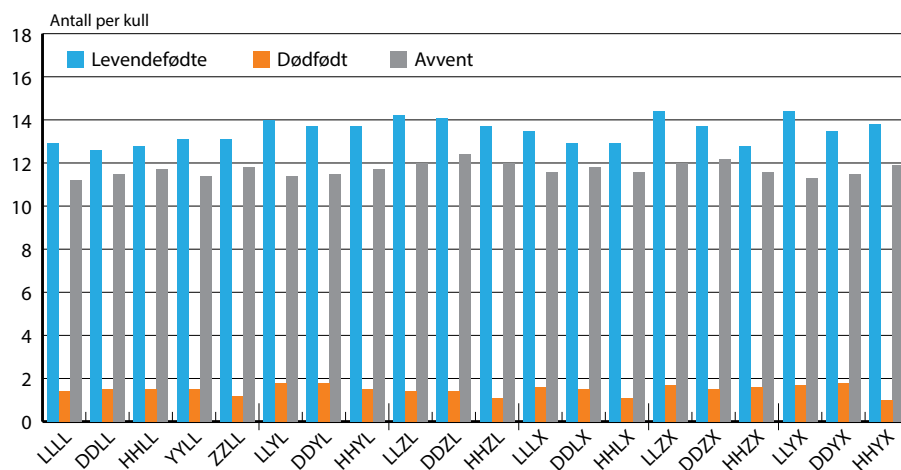
Besetningene som registrerer i smågrisperioden har hatt framgang både for fôrforbruk og daglig tilvekst (Tabell

Figur 2: Historisk utvikling for ulike besetningstyper – Antall beregna advente per årspurke**Tabell 2:** Landsresultater smågris.

	2012	2013	2014	2015	2016
Antall avdelinger	71	51	64	69	57
Antall besetninger	53	37	49	55	45
Antall smågris med tilvekst	88738	69127	101295	123331	111096
Antall avdelinger med fôrreg.	29	30	38	38	42
Antall smågriser med fôrreg.	42137	49037	63050	74849	82351
Antall smågriser per avdeling	1250	1355	1583	1787	1949
Vekt ved innsett, kg	10,1	10,5	10,7	10,6	10,7
Vekt ved avgang, kg	31,4	32,0	31,9	32,6	33,3
Daglig tilvekst, gram	504	519	521	551	579
FEn per kg tilvekst	1,87	1,88	1,87	1,81	1,78
Fôrdager per smågris	42	42	41	40	39
Døde, %	1,7	1,4	1,8	1,3	1,3

2). Tilveksten har økt med 28 gram per dag til 579 gram gjennomsnittlig daglig tilvekst. Gjennomsnittlig antall fôrdager er dermed redusert fra 40 til 39 dager. Fôrforbruket er redusert med 0,03 til 1,78 FEn per kilo tilvekst i 2016. De beste besetningene har en daglig tilvekst på 700 gram og et fôr-

forbruk på 1,53 FEn per kilo tilvekst. Dødeligheten er på 1,3 prosent som er det samme som året før. Ved innsett eller avvenning var smågrisene 100 gram tyngre i 2016 i forhold til 2015. Smågrisene var 33,3 kg i gjennomsnitt ved levering eller flytting til slaktegris noe som er 0,7 kg tyngre sammenlik-

Figur 3: Forskjeller i antall beregna advente mellom purkeraser.**Figur 4:** Antall levendefødt, dødfødt og advent per kull fordelt på kullrase

net med 2016. Det var noe færre besetninger og smågris med registreringer i 2016.

SLAKTEGRISEN VOKSER FORTERE OG BRUKER MINDRE FØR

Det blir stadig flere slaktegriser og besetninger bak beregningen av produksjonsresultatene (tabell 3). I 2016 var gjennomsnittlig daglig tilvekst 996 gram, som er en økning på 16 gram sammenlignet med året før. Fôrforbruket er forbedret med 0,04 FEn og i gjennomsnitt er det 2,68 FEn per kilo tilvekst i 2016. De beste slaktegrisbesetningene har gris med 1200 gram daglig tilvekst og et fôrforbruk på 2,2 FEn per kilo tilvekst. Kjøttprosenten har sunket med 0,3 prosentpoeng til 60,0 i gjennomsnitt for 2016. Dødeligheten har også steget med 0,1 prosentpoeng.

For første gang har vi beregnet slaktegrisresultater i Ingris fordelt på type slakt eller rase. Besetningene er gruppert til en rase dersom de har minst 70 prosent av slaktene av den aktuelle typen/rasen. Besetninger som har blanding av ulike slaktyper og ingen av den overstiger 70 prosent er plassert i gruppen «blanding». Noroc er slaktegris med duroc far og Norham har hampshire far. Det er viktig å være oppmerksom på at det er ganske få besetninger og slaktegris bak tallene for Norham. Høyest daglig tilvekst er det hos ordinær slaktegris med 1003 gram. Fôrforbruket er lavest hos Noroc med 2,66 FEn kilo tilvekst. Norham har høyest kjøttprosent med 61,1.

Tabell 3: Landsresultater slaktegris.

	2012	2013	2014	2015	2016
Antall avdelinger	220	197	262	332	362
Antall besetninger	167	148	192	255	281
Antall slaktegris med tilvekst	217206	194624	271622	351702	392517
Antall avdelinger med fôrreg.	197	179	239	305	335
Antall slaktegriser med fôr	202168	185361	255351	329653	373164
Antall slaktegriser per avdeling	987	988	1037	1059	1084
Vekt ved innsett, kg	30,8	31,0	31,4	31,9	32,4
Slaktevekt, kg	79,9	76,9	79,1	82,7	81,6
Daglig tilvekst, gram	957	956	955	980	996
FEn per kg tilvekst	2,73	2,71	2,74	2,72	2,68
Fôrdager per slaktegris	91	86	89	92	88
Kjøttprosent	60,9	61,0	60,5	60,3	60,0
Døde, %	1,8	1,6	1,8	2,1	2,2
Kasserte, %	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3

Tabell 4: Slaktegrisresultater fordelt på slaktype/rase.

	Alle	Noroc	Norham	Ordinær	Blanding
Antall avdelinger	362	252	9	70	31
Antall besetninger	281	181	7	67	26
Antall slaktegris med tilvekst	392517	250835	11710	90888	39084
Antall avdelinger med fôrreg.	335	231	9	65	30
Antall slaktegriser med fôr	373164	236301	11710	86228	38925
Antall slaktegriser per avdeling	1084	995	1301	1298	1261
Vekt ved innsett, kg	32,4	32,1	33,8	32,8	33,0
Slaktevekt, kg	81,6	80,8	81,4	83,8	82,4
Daglig tilvekst, gram	996	992	959	1003	1022
FEn per kg tilvekst	2,68	2,66	2,73	2,70	2,68
Fôrdager per slaktegris	88	87	90	91	86
Kjøttprosent	60,0	59,5	61,1	60,8	60,6
Døde, %	2,2	1,9	2,0	2,9	2,6
Kasserte, %	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3

ALLE: Det har vært framgang for alle besetningstyper i 2016. Men størst forbedring ser vi hos purkeringene som har økt med en grisunge til 26,2 avvenne per årspurke.

Kritisk viktig med overgangsperiode

I regjeringens fremlagte jordbruksmelding legges det opp til overgang fra målpris til volummodell på gris.

For svinenæringa er det nå avgjørende viktig med overgangsperiode for å kunne tilpasse seg framtidige endringer i markedsordningen.

Næringskomitéen har nå behandlet regjeringens innstilling til ny jordbruksmelding. Komitéen avsto mange av regjeringens forslag, men for gris ble det flertall for endringsforslaget: Avvikling av målpris- og innføring av volummodell.

– Bakgrunnen for næringas ønske om å beholde målprismodellen har vært at vi trenger å beholde eksportmulighetene så lenge som mulig. Dette er ikke

minst viktig med henblikk på den store effektivitetsutviklingen som skjer i norsk svineproduksjon. I tillegg har målprismodellen vært velfungerende over tid, ved at den sammen med markedsstiltak finansiert av omsetningsrådsmidler, har handtert vekst og svingninger på en god måte, sier Norsvins styreleder Geir Heggheim. Han mener at disse to punktene blir viktige for svinenæringa ved innføring av volummodell:

1) Før en endring i markedsordningen trer i kraft er det helt avgjørende at næringa gis mulighet til å utvikle og sette i verk produksjonsregulerende tiltak. Norsvin krever derfor at dette vil stå sentralt i det videre arbeidet med utforming av ny ordning for markedsregulering, som flertallet har gått inn for skal utredes.

2) Som følge av WTO-avtalen vil det innen utgangen av 2020 ikke lenger være adgang til å subsidiere eksport

av svinekjøtt. Det er av avgjørende betydning for norsk svineproduksjon at muligheten til bruk av omsetningsavgiftsmidler til eksport beholdes fram til og med 2020, da WTO avtalen trer i kraft. Dette vil gi tid til å få på plass gode systemer for produksjonsregulering.

– Norsvin ser det som positivt at næringskomitéen støtter en opprettholdelse av markedsbalansering i kjøttsektoren med Nortura som markedsregulator. Det er også positivt at det legges opp til at omsetningsrådet fremdeles kan bevilge avgiftsmidler til produksjonsregulerende tiltak. Det er svært vanskelig å tilpasse seg de raske svingningene i svinekjøttforbruket grunnet vekslende vær i grillsesonger, forbrukstrender og svært store svingninger innen sesongen, som for eksempel ribbe til jul. Svinekjøttproduksjonen er svært kapitalkrevende og næringa har et stort behov for stabile rammevilkår, sier Geir Heggheim.

OVERGANG: – Vi må ha en overgangsperiode fra dagens målprisløsning til volummodellen for svinekjøtt, mener Norsvins styreleder Geir Heggheim. Bildet viser en vakker overgang fra inn- til dyrket jord på Jæren. (Foto: T.M.)

33,7 avvente på Ringerike

Første året som svineprodusenter hadde Mari og Nils-Erik Frøhaug 17,7 avvente smågriser per purke. 25 år seinere hadde de nær det doble eller 33,8. Dermed ble de best i 2016.

ERLING MYSEN
Hole, Buskerud

Det er samtidig beste resultat som noensinne er registrert i Norge.

Vi er på Røyse på Ringerike, et flott jordbruksområde rett nord for Tyrifjorden der flere av de gamle vikingkongene hadde base. Det er rett før vår- og Mari og Nils-Erik inspiserer hestegjerdene på et beite ved gården. Nils-Erik Frøhaug er tiende generasjon på gården Frøhaug, men en av de få med gris i dette området. Mari kommer fra svinegård i Hokksund, en time lenger sør. Sammen har Mari og Nils-Erik spisset svineproduksjonen mye.

Begge to går i grisehuset, men normalt ikke samtidig. Nils Erik tar morgenrunden, mens Mari er grisebonde ettermiddag og kveld.

GRISINGSPROSENT PÅ 97
Frøhaug har 20 purker i pulja og sju ukers puljedrift. Grisingsprosenten siste året var 97.

– Før inseminerte vi litt flere enn 20, men nå inseminerer vi bare 20. Det er vår måte å redusere produksjonen på, men vi får nesten alltid 20 drektige, sier Mari.

– I fjor hadde vi ei purke som kastet av ukjent årsak, ellers var det kun i ei pulje hvor det gikk galt med tre stykker, trolig på grunn av dårlig halm i talla. Det tar jeg på meg skylda for, sier Nils-Erik. Insemineringen skjer i tallefjøs. Det betyr et klart miljøskifte for purkene. Rånen går i gangen foran purkene og flyttes bortover i soner etter hvert som de inseminerer.

– Ved inseminering er vi med begge to. Purkene som står godt inseminerer

vi gjerne alle (opp til fem) samtidig mens rånen er i sonen foran båsene. Vi stimulerer nesten ikke, og jobben går raskt, forteller Mari. Men de prioriterer å være hjemme når purkene er i brunst, og inseminerer ofte hver purke mer enn to ganger.

– Vi inseminerer så lenge purkene står. Noen ganger deler vi ei dose i to ved ekstra inseminering, forklarer Mari. Og selv om inseminering av flertallet purker går raskt kan, Frøhaug bruke mye tid på de vanskelige purkene.

EGENREKRUTTERING,
MOREGENSKAPER OG SIK-SAK
KRYSSING

Frøhaug hadde tidligere formeringsbesetning, men har nå lukket smågris/kombinertbesetning med sik-sak kryssing.

– Vi velger i utgangspunktet ut tre purker som insemineres med landsvin eller Z-sæd til hver pulje. Vi ser på mødrenes moregenskaper, melkeevne/matlyst pluss jur og antall spener når vi velger ut disse tre purkene. De skal helst

SMÅGRISEN: I smågrisavdelingen er det tørrfôring, men rikelig med troplass. Legg merke til at noen smågriser har gule merker i høyre øre. Det er purker med minst 16 spener som kan bli framtidige avlspurker på Frøhaug.

ha 16 spener på to rette rekker. I tillegg er også liggesår og helse et kriterium, forklarer Mari. Og etter disse tre purkene setter vi på alle purkesmågriser med 16 spener (normalt ca 10). Av disse igjen blir fra fem til åtte inseminert.

– Vi setter på så mange av ungpurkene som mulig, men ikke alle blir brunstige, og noen går ut på grunn av bein eller andre årsaker, sier Mari. Normalt får ungpurkene heller ikke spesielt færre grisunger enn de gamle.

– Vi fører hardt før inseminering, gjerne fire føreheter om dagen. Det gir mange grisunger, forklarer Mari.

BYTTEBINGER OG SALTBALANSE
Frøhaug klarte utrolige 14,3 avvente per purke og kull i snitt for 2016. Beste pulja hadde over 15. Det betyr at hver purke ligger med 14–16 grisunger.

– Purkene kan få ligge med like mange unger som de har spener, det kan også gjelde ungpurker. Men vi kulltjerner, og prøver at hver purke har 14–16 jevne grisunger, forklarer Mari. Smågristapet var også imponerende lavt i med kun 8,1 prosent. Mari lovpriser den nye Z-linja.

– Den betyr både flere fødte grisunger og at purkene klarer å die fram disse grisungene. Dessuten går grisninga mye lettere enn før med Z-linja, mener Mari. Fødselshjelp er iallfall mer sjelden nå enn før på Frøhaug. Svinebøndene på Frøhaug bruker heller ikke ammeurker for å få mange avvente. Men de har sitt eget system med byttebinger.

– Får vi for mange grisunger, eller/og har purker som ikke klarer så mange, bruker vi det vi kaller byttebinger i

fødeavdelingen, forklarer Mari. Dette er et par mindre ekstrabinger der kull splittes. Halve kullet går i byttebingen, mens det andre halve er hos mora. I byttebingen får grisungene melkeerstatning. Første uka etter at grising er over, byttes det fra purka til byttebinge fire ganger daglig. Deretter skjer dette to ganger daglig. Ellers poengterer Frøhaug det er viktig å gi saltbalanse til alle grisungene.

– Væske er bestandig bra, og når krybba med saltbalanse fort blir tom får vi en rask indikasjon på om noe er galt med purka, forklarer Mari. Og all smågris får smågrispellets og torv blandet i en våt ball kastet inn i smågrishjørnet.

TØRRFØR SOM EKSTRAFØR
Frøhaug har våtføring i grisehuset. I fødeavdelingen føres det fire ganger

daglig, og til gjeldpurkene to ganger daglig. Det brukes laktasjonsfôr i fødeavdelingen og Vekst 110 til gjeldpurker/slaktegris. Men i tillegg får purkene gjerne litt tørrfôr ekstra.

– Jeg tror purkene er omtrent som meg, de vil gjerne ha litt kjeks etter grøten, forklarer Nils-Erik. Hva de gir som ekstrarfôr kan derimot variere. Det kan være både laktasjonsfôr, vekst 110, toppdressing eller smågrispellets. Men for Frøhaug er dette strategien for å få i diepurkene nok fôr. Samme strategi har de også for ungpurker de siste fire ukene før inseminering. Og hvis ei purke blir matlei, bytter de også til tørrfôr.

– Da kutter vi våtføringa helt eller delvis, og gir i stedet tørrfôr noen dager, forklarer Nils-Erik. Og alle purkene på Frøhaug får silo som grovfôr.

2016-RESULTATENE:

Frøhaug

Antall avvente	33,7
Levendefødte per kull	15,5
Avvente per kull	14,3
Tomdager per kull	6,0
Grisingsprosent	96,7
Alder avvenning	32
Vekt avvenning	10,1

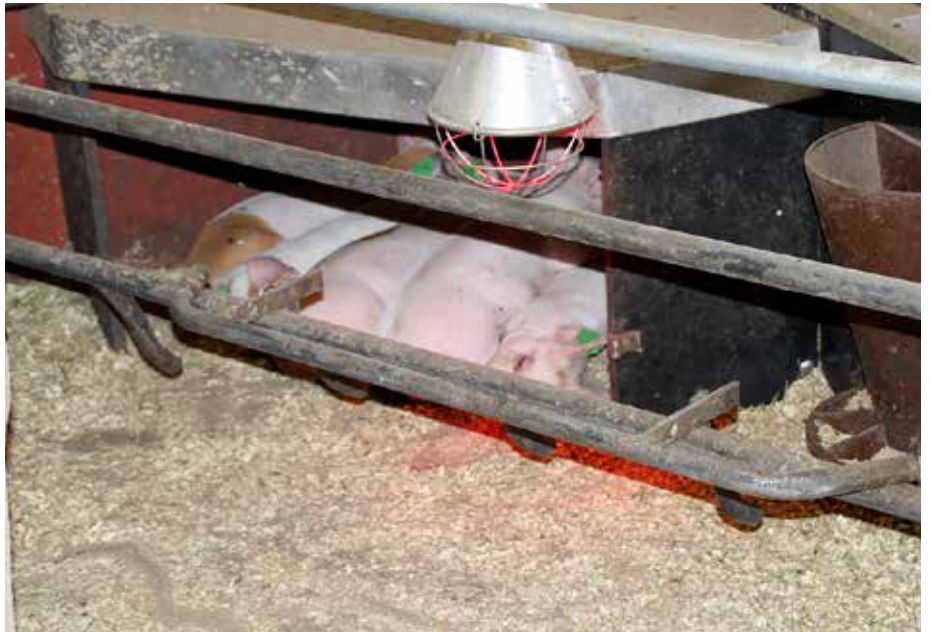
TRANSPORTSJUKE OG NAVLE- BLØDNING

Det er ikke lov å bruke øreklokker med radio i grisehuset på Frøhaug.

– Vi er neppe i grisehuset veldig mye mer enn andre, men når vi først er der skal vi ha fullt fokus der, synes Mari. Vi hører på lyder og vi ser på grisen. Ligger en gris for seg selv, spør vi hvorfor det?

– Vi har oppdaget at en del av våre grisunger faktisk har transportsjuke i dieperioden, selv om de aldri har sett en bil. Dette gjelder gjerne de største grisungene i kullet og ca. 7 til 14 dager etter fødsel. De blir late, har vondt i beinet eller/og vil ikke flytte seg. Men med rask behandling, det vil si saltbalse og penovet, kommer de seg fort.

– En annen utfordring er navleblødning. Men her redder vi de fleste med navleklype, opplyser Mari.

SMÅGRISHJØRNET: Frøhaug har fødebinger på 3,15 x 2,10. Bingene er fra 1999 og har egentlig alt for lite smågrishjørne til dagens store kull. Smågrislampen henger derfor utenfor smågristaket.

TRENER HEST I PAUSENE

Frøhaug har stort fokus på gris når de er i grisehuset, men samtidig har de også mye annet å bruke tida på. Nils-Erik skal straks i gang med våronn på 400 dekar korn. Og i stallen står åtte traverhester.

– Vi har hver våre hester vi trener, det gjør at vi kobler helt av fra grisen, sier Nils-Erik. Han tror det er viktig for alle å ha andre interesser enn jobben. For både Mari og Nils-Erik er hest den store interessen. Normalt er dette en hobby som går i minus, men hos Frøhaug går også hesten i pluss. I fjor solgte de en åring for 150 000 kroner. Og de har flere hester som har kjørt inn prispenger på nærmere en million. Nils-Erik er kusk, og kjører fortsatt løp. Han har også deltatt på løp i travlan-

det Frankrike. Den aller beste hesten de har hatt var Frøyu Soten. Den ble trent av Mari, og med den vant Nils-Erik blant annet et stort løp på Jarlsberg. Ellers mener både Mari og Nils-Erik at et veldig godt svinemiljø i Buskerud er viktig for de gode resultatene de får i grisehuset.

– Det kan være langt mellom svineprodusentene i Buskerud, men vi føler oss som en stor familie, avslutter Mari og Nils-Erik.

SKULDERPUTE: Frøhaug bruker puter forebyggende mot skuldarsår på utsatte purker. Men for at putene skal sitte på lenge er trikset å pusse godt med hestebørste først.

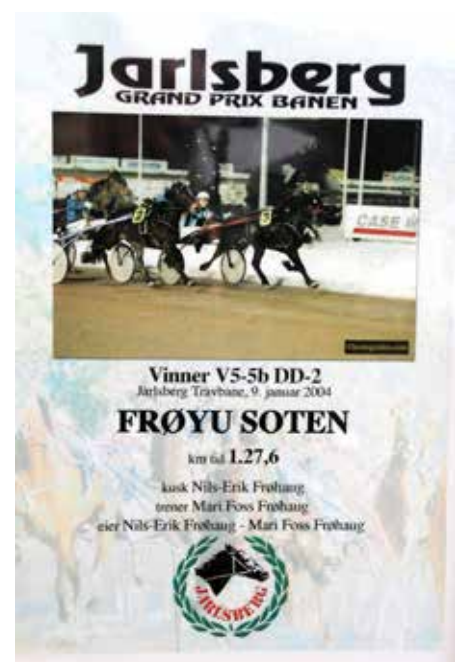
Plastplater til alle formål

- » Melkerom
- » Teknisk rom
- » Våtrom
- » Husdyrrom
- » egnet til ALLE dyreslag
- » upåvirket av fukt og skitt
- » enkle å holde rene/vaske
- » lette å bearbeide/montere

Stort utvalg av lagerførte varer i Norge | Tykkelse 1,5–42 mm

www.bergerud-gaard.no
1735 Varteig | Tlf. 918 45 004
ole@bergerud-gaard.no

SEIEREN: Det er ikke bare på gris Frøhaug er best. Dette er diplomene de fikk for en av de store seirene på travbanen.

Felleskjøpet: Framgang i slaktegriskontrollen

Flere og flere slaktegrisprodusenter ser nytten av å registrere produksjonsdata. Også i år opplever Felleskjøpet økning i sin slaktegriskontroll.

BORGILD NJÆRHEIM BARSTAD
fagleder svin i Felleskjøpet Rogaland Agder

Resultatene fra vår slaktegriskontroll for 2016 er nå klare. Også i år er det en god økning i antall gris tallene er basert på. Enda større tallmateriale gir oss bedre grunnlag til å følge føret vårt ute i markedet.

ØKT INTERESSE FOR REGISTRERING

Interessen rundt registrering har hatt en god økning de siste årene, og det er flere produsenter enn noen gang som sender oss rapporter med jevne mellomrom. Rapportene kommer i form av p-rapporter fra Ingris, og disse samles til et snitt for Felleskjøpets kunder. Antall gris som tallene er basert på har økt fra 176 941 slaktegriser i 2015 til 201 769 i 2016. Registrering i egen drift er et godt verktøy for produsenten. Via rapportene kan en finne områder som kan forbedres, og en kan se om endringene som blir gjort har gitt resultater. For oss som forleverandør er dette et nyttig verktøy i rådgivningen, men også til å følge med på føret vårt ute i markedet. Resultatene og erfaringene kan direkte brukes hos den enkelte kunden, men også generelt i videreutvikling av fôr og fôringskonsepter vi anbefaler.

RESULTATER FOR 2016

De siste årene har vi sett en gledelig fremgang for flere av faktorene som påvirker økonomien i en slaktegrisproduksjon. Tilveksten har økt jevnt og trutt fra 948 gram/dag i 2014 til 997 gram/dag i 2016. De to siste årene (2015 og 2016) har det også vært en trend i retning av noe høyere slaktevekter enn tidligere. Snittet ligger på

Tabell 1: Tall fra FKRA og FKA samt snittet. Snitt-tallene er vektet, slik at FKRA-tallene har større betydning for snittet pga. flere antall gris i tallmaterialet.

2016	FKRA	FKA	Snitt
Innvekt, kg	32	32,4	32,2
Slaktevekt, kg	82,3	80,7	81,7
Tilvekst, gram/dag	976	1029	997
Fôrforbruk, FEn/kg tilvekst	2,68	2,63	2,66
Kjøttprosent, %	59,8	59,90	59,8
Antall gris, stk	120 920	80 849	201 769 (total)

Tabell 2: Snitt i FK-slaktegriskontrollen de siste 4 årene.

	2013	2014	2015	2016
Innvekt, kg	31,3	31,6	31,6	32,2
Slaktevekt, kg	77,6	79,2	82,3	81,7
Tilvekst, gram/dag	939	948	982	997
Fôrforbruk, FEn/kg tilvekst	2,78	2,75	2,68	2,66
Kjøttprosent, %	61,1	60,6	60,1	59,8
Antall gris, stk	128 429	152 999	176 941	201 769

82,3 i 2015 mot 81,7 i 2016. På tross av høyere slaktevekter, ser vi en fin reduksjon i fôrforbruk de siste årene. I 2015 var fôrforbruket på 2,68 FEn/kg tilvekst, mens i 2016 er det nede på 2,66 FEn/kg tilvekst. Denne reduksjonen i fôrforbruk utgjør cirka sju kroner per gris i sparte fôrkostnader. I en konsesjonsbesetning utgjør dette i underkant av 15 000 kr i året.

KJØTTPROSENT

Når det gjelder kjøttprosent ser vi en gradvis nedgang de siste årene. I 2014 var snittet på 60,6 prosent, i 2015 var snittet på 60,1 og for 2016 har det blikket under 60 og er nå på 59,8 prosent. Dette er en trend vi ser jevnt over hele landet, og skyldes til dels den genetiske endringen fra LY-purker til TN70-purker i smågrisproduksjonen.

BRUK RAPPORTEN FOR Å BEDRE EGNE RESULTATER

Noe av poenget med registrering er å plukke ut informasjon som kan brukes til å bedre resultatene i egen drift. Problemområder kommer tydelig frem, og det gjør det lettere å fokusere på de rette tingene for å bedre økonomien. Det kan også i perioder variere hva som styrer økonomien i en slaktegrisproduksjon. Slakteriene gir betin-

gelsler for slaktevekt, råvarepriser i kraftføret kan stige eller synke, og smågrisprisen har variasjoner i løpet av et år. Ulike forutsetninger gir derfor grunnlag for ulik fôringsstrategi, og med registreringer i bunn kan det være lettere å gjøre endringer hvis det trengs. I perioder med høye slaktevekter kan det for eks. være smart med økt fokus på tilvekst slik at grisen bli slakta ut tidlig nok, mens i perioder med lave slaktevekter kan det være smartere å fokusere på fôrforbruk.

TALL FRA FKRA FK AGRI

Som dere ser av tabellen under er det enkelte regionforskjeller. Noe av dette kan skyldes genetik og fokus på egenrekrutering, eller innkjøp av livdyr. De siste årene har det vært flere tilfeller av MRSA rundt i landet, og APP-problematikken har vært mer framtrædende enn før. På bakgrunn av dette er det forståelig at enkelte besetninger velger egenrekrutering fremfor å kjøpe inn livdyr, men da kan det også forventes en noe saktere avlsframgang som kan vise igjen i tilvekst og fôrforbruk på slaktegrisen.

Korrekt avlving er viktig

Når et dyr blir sykt eller skadet skal det tas hånd om så raskt som mulig. Dessverre er det ikke alle tilfeller som lar seg kurere. Dersom sykdommen eller skaden ikke lar seg behandle, skal dyret avlives.

STINE MARGRETHE GULLIKSEN
spesialveterinær, Animalia, Helsetjenesten for svin

ELI MARIA STENKLEV
spesialveterinær, Nortura Øst

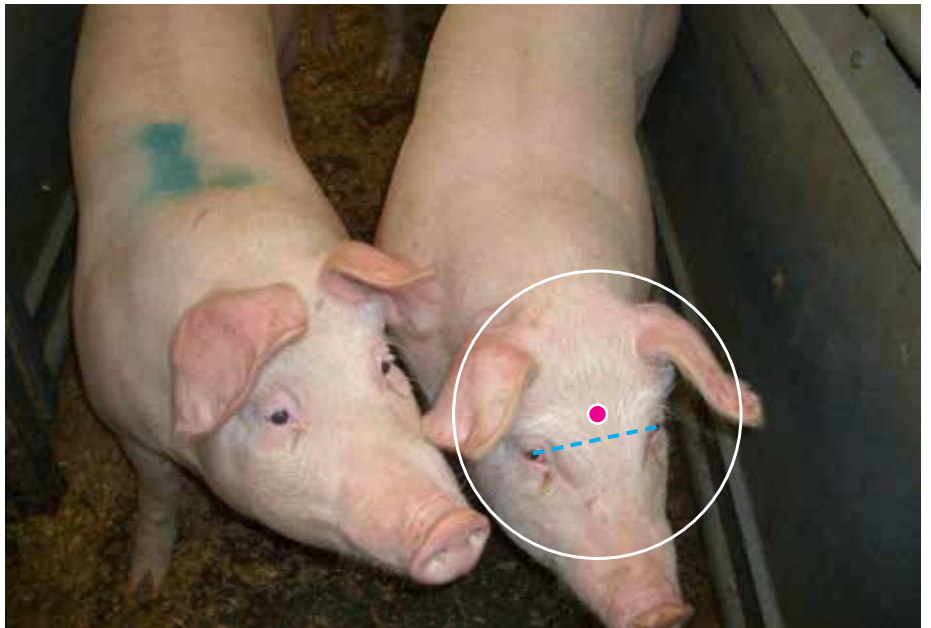
Animalia, ved Helsetjenesten for svin, har i samarbeid med helsetjenestekonsulentene ved slakteriene utviklet et kurs for produsenter i avlving av gris på gården. Kursene avholdes regionalt ved slakteriene og ledes av veterinærkonsulentene.

SETT EN TIDSRIST

I henhold til Loven om dyrevelferd og forskrift om hold av svin er det en overordnet regel at dyr ikke skal lide. Det er viktig å sette tidsfrist for når man skal se en klar bedring fra man oppdager at dyret er sjukt og setter inn tiltak, ellers kan grisen fort bli liggende for lenge i sjukebingen. Går fristen ut uten bedring, skal man avlive. Dyret skal avlives så raskt som mulig etter at beslutningen om avlving er tatt. Lov og forskrifter stiller videre krav om bedøvelse før avlving, samt krav til kompetanse hos den som benytter bedøvnings- og avlivingsutstyr.

Det er avgjørende å vite hvilke sykdommer og lidelser som lar seg behandle og eventuelt helbredes for å kunne ta de rette avgjørelser. Her er din veterinær en viktig rådgiver. Eksempler på sykdommer/lidelser hvor grisen skal avlives;

- // Beinbrudd
- // Alvorlige leddbetennelser
- // Alvorlige haltheter uten bedring etter rimelig tid
- // Dyr som ikke kan reise seg
- // Børframfall
- // Purker som ikke får ut unger ved fødsel
- // Alvorlige bogsår

MIDT I PANNEN: ca 2,5 cm over en tenkt linje trukket mellom øynene. Boltet skal være i kontakt med hodet.

FORSKJELL PÅ BEDØVING OG AVLIVING

Det er viktig å forstå forskjellen på bedøving og avlving.

Bedøving: metode som hurtig bringer dyret i en bevisstløs tilstand som varer inntil døden inntreffer.

Avlving: enhver villet prosess/metode som fører til at dyr dør.

Slaktning: bedøvnings-, avlving og slaktebehandling, men for humant konsum

Skyting med bolt-pistol er altså en bedøvningsmetode og ikke en avlivingsmetode. Etter skyting med bolt-pistol, skal dyret stikkes.

Dersom dyret skal slaktes for å benyttes i egen husholdning, stilles flere krav enn om dyret avlives på grunn av alvorlig sykdom eller skade. Dette gjelder i første rekke krav til bedøvelsesmetode og krav til kompetanse hos den som skal utføre avlvingen/slaktningen.

HÅNDTERING OG FIKSERING

Når avgjørelsen om avlving er tatt, er det ønskelig at det utføres så snart som mulig og med minst mulig stress og ubehag for dyret. Det er en fordel om håndteringen skjer av en som steller dyrene til daglig. Det utløser mindre stress enn om en fremmed skal håndtere dyret, og et stresset dyr inne-

bærer økt risiko både for dyret og den som skal utføre avlvingen.

Det er ofte mest hensiktsmessig å flytte små dyr som enkelt kan bæres, og større dyr som kan bevege seg uten særlig besvær til et egnet sted før avlving. Dersom dyret er stort, og ikke selv kan bevege seg uten større ubehag, skal det avlives på stedet. Har man for eksempel en stor slaktegris som ligger, er det bedre for grisen og enklere for bonden å jage de andre grisene i bingen ut i gangen midlertidig og avlive den syke i bingen. Som hovedregel bør hodet fikses for å sikre at slaget treffer der det skal. Sett på trynetom for å sikre at grisen holder hodet i ro. Trynetommen skal dras så langt som mulig bak i kjeften, og bak hjørnetennene. Når den strammes til rundt overkjeven, vil dyret rygge unna og boltepistolen kan lettere plasseres på rett sted.

FORUTSETNING FOR GOD BEDØVING

For å sikre god bedøving ved bruk av slagvåpen, må man slå hardt nok på rett sted. Ved bruk av bolt-pistol er dessuten vinkelen viktig. Når hodeskallen treffes av et tilstrekkelig kraftig slag på rett sted, får dyret en kraftig hjerne-rystelse og blødninger ved hjernebasis, noe som gjør at dyret mister bevisstheten. Det er slaget og hjernerystelsen

som gir bevissthetstap, ikke ødeleggelse av hjernen. Brukes en penetrerende boltepistol, eller et fritt prosjektil, ødelegger man i tillegg mye av hjernen, slik at risikoen for at dyret skal komme til bevissthet igjen er liten.

SLAGKRAFT

Hvis boltepistolen ikke har nok slagkraft, vil dette kunne medføre at dyret ikke mister bevisstheten, eller at det ikke skjer umiddelbart. For å få god nok slagkraft, må man bruke et våpen og ammunisjon som er oppbevart og vedlikeholdt riktig og som rengjøres og smøres etter bruk. Ammunisjonen skal ha rett styrke og oppbevares tørt. For svak ammunisjon gir ikke nok slagkraft, og for kraftig ammunisjon kan skade våpenet. Bruk bare våpen og ammunisjon fra samme produsent, og vær sikker på at du velger riktig styrke. Generelt skal man på gris bruke hakket sterkere ammunisjon enn det som står på pakningen. Til purker og råner bør du alltid velge kraftigste ladning.

TREFFSTED

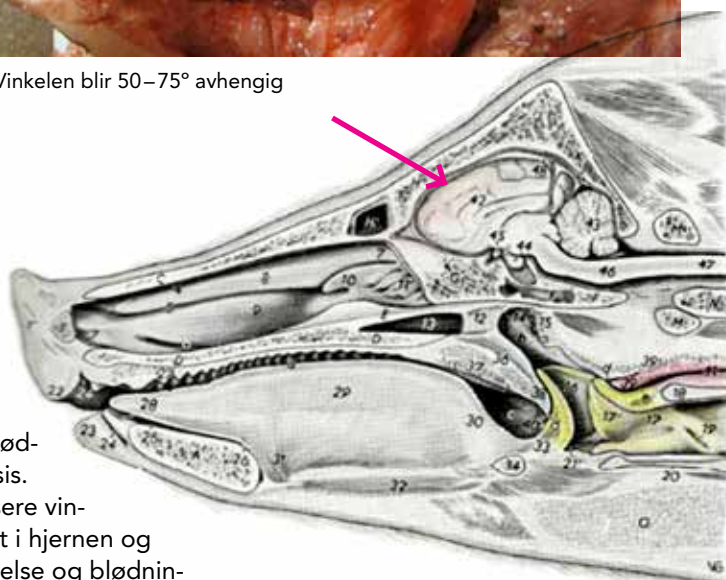
Er dyret urolig, må hodet fikseres for å sikre et godt treff. Munningen på boltepistolen skal alltid være i kontakt med skallen. Ved bruk av hagle skal det være 5–25 cm avstand mellom hagleløpet og hodeskallen. Ved avlving av slaktegris skal man sikte ca. 2,5 cm over en linje trukket mellom øynene, mens på ungpurker er treffstedet noe høyere. Store purker og råner skal skytes 1 cm fra midtlinjen og ca. 5 cm over en linje trukket mellom øynene (figur). Tegner man en strek fra nedre kant av hvert øre over til øyet på andre sida, vil man i krysset der linjene møtes komme fram til samme punkter som beskrevet over. Grunnen til at man skal skyte 1 cm fra midtlinjen og ut til sida på purker og råner, er fordi de har en veldig tynn og hard forbeiningskam i midten som kan bli så kraftig at boltten sitter fast. Veldig store og gamle råner bør man få en jeger til å skyte med fritt prosjektil da skallen kan være så tynn at man ikke får boltten gjennom.

VINKEL

Ved bruk av boltepistol er vinkelen mellom dyrets hode og boltepistolen viktig for å få optimal effekt. Optimal vinkel varierer fra ca. 45–75 grader, avhengig av dyrets alder og hodeform. Er vinkelen 90 grader, treffer boltten i

RIKTIG VINKEL VIKTIG: Vinkelen blir 50–75° avhengig av grisens hodeform.

framkant av hjernen, og man får ikke nødvendigvis ønsket effekt med blødninger ved hjernebasis. Skyter man i en spissere vinkel rammer man midt i hjernen og forårsaker større rystelse og blødninger. I praksis betyr dette at når griser er "flate" i hodet, skal man legge bare kanten av munningen på boltepistolen ned på hodet (i neckkant nærmest trynet, ikke i overkant nærmest toppen av hodet), mens hvis grisen er veldig steil eller "bratt" i panna, legger man hele munningen av boltepistolen inn til hodet.

BEDØVINGSKVALITET

Når en gris treffes av et kraftig slag på rett sted, faller den umiddelbart sammen med et stivt stirrende blikk. Den slutter å puste og blir liggende helt stiv i noen få sekunder (tonisk krampe). Deretter får dyret kloniske kramper, dvs. mer eller mindre kraftig sparking og hodebevegelser. Dette er helt normalt, og grisen skal reagere sånn. Det er stor variasjon i hvor kraftig og hvor lenge dyret sparker, men man bør sørge for at det ikke er andre dyr eller mennesker i nærheten siden sparkene kan være ekstremt kraftige og skadelige. Grisen skal stikkes før

krampene starter. Det kan være lurt om en annen person står klar til å stikke med kniven klar i hånda så snart skuddet er avfyrt, slik at man rekker det. Første gang man gjør dette vil det oppleves som at man har veldig lite tid – det bedrer seg etter hvert.

TVILSOM ELLER DÅRLIG EFFEKT
Hvis grisen viser en eller flere av reaksjonene under, er ikke effekten optimal:

- // sammenknepte øyne eller øyne som ruller bakover i skallen
- // øyne som rykker fra side til side
- // sparker umiddelbart etter at skuddet falt
- // reagerer ved berøring av hornhinnen
- // puster
- // har halvåpne øyne med et 'matt blikk'
- // blunker
- // stønner eller skriker
- // forsøker å løfte hodet

Da må du skyte en gang til.

Forts. neste side

Forts. fra forrige side

Skudd nummer to har alltid mindre effekt enn første, fordi blødninger og ødemer i hjernen demper effekten av neste slag. Om mulig bør man bruke kraftigere ammunisjon og man må skyte på en litt annen plass enn det første – ikke i samme hull.

STIKKING/AVBLØDNING

Dyrene skal alltid stikkes etter bedøvingen. Griser skal stikkes i brystet, slik at man skjærer over de store blodårene ved hjertet. Siden grisen kan få kraftige kramper etter skuddet må stikkingen skje så raskt som mulig av hensyn til egen sikkerhet. En dolk med skarp egg på begge sider gir best resultat når man har litt trening. Dolken skal stikkes inn i midtlinjen ved for-dypningen rett foran brystbeinet. Når grisen ligger på ryggen vil man se kanten av brystbeinet stikke opp. Første gang man stikker er det enklest å følge dette beinet med dolken til hele knivbladet er inne og deretter nøkker man dolken ned mot hjertet. Da kutter man de store karene foran hjertet.

HVA BRUKES I ULIKE ALDERSGRUPPER?

Smågris kan avlives med kraftig slag mot grisens bakhode, f.eks. med hammer eller mot betongkant. Ved avliving av større griser bør man bruke en velholdt boltepistol med kruttledning tilpasset dyrets størrelse. Brukes boltepistol, skal de alltid stikkes så raskt som mulig. Griser får kraftige kramper ved bruk av boltepistol. Det er derfor viktig å stikke raskt og korrekt.

Våpen med fritt prosjektil (slaktemaske eller rifle) medfører alltid en viss risiko for skade på folk. Derfor anbefaler vi at alle produsenter har en kraftig boltepistol. Har du ikke det, er hagle brukt på 5–25 cm avstand et effektivt alternativ, selv på voksne purker og råner. Ved korrekt bruk av våpen med fritt prosjektil/hagle, blir dyrene avlivet, og stikking er ikke nødvendig. Vi gjør oppmerksom på at tolkningen av regelverket med hensyn til dette diskuteres i disse dager.

GA PÅ KURS!

Det er en forutsetning at den som foretar avlivingen har tilstrekkelig kunnskap og erfaring til å gjøre dette riktig. Animalia, ved Helsetjenesten for svin, har i samarbeid med helsetjenestekonsulentene ved slakteriene utviklet et kurs for produsenter i avliving av gris på gården. Kursene avholdes regionalt ved slakteriene og ledes av veterinærkonsulentene. Kurset består av en teoridel og en praktisk del, og tar for seg regelverket, håndtering av sjuke og skadde dyr, vurdering av transportdyktighet og kriterier for avliving, samt bedøving og avliving. Interesserte kan ta kontakt med Helsetjenesten for svin, enten ved ledelsen eller ved det aktuelle slakteri.

Helsetjenesten for svin har også utarbeidet et nytt faktaark om avliving av gris på gården. Faktaarket ligger på hjemmesiden til Animalia.

JET GJØDSELPUMPER

Priser fra **55.000,-**

NYHET!
Hydr.lastestativ som tillegg/ekstra utstyr

Jet 2000 / 2100

- Suveren omrøringskapasitet 9000 l/min v/540 rpm
- Regulerbare støtteføtter
- Regulerbar tårnhøyde 150-230 cm
- Regulerbar vinkel mellom tårn og pumperør
- Gode kutteegenskaper av silo- og fôrrester
- Leveres galvanisert

JLS mekaniske
Opstadveien 653
4360 Varhaug
Telefon 51 79 84 50
Telefax 51 79 84 51

Ring vår selger
909 58 535
www.jls.no

J.L. BRUVIK AS
www.bruvik.no

TENK SIKKERHET FOR BÅDE DEG OG DYRENE!

Alle J.L. Bruvik AS sine motorer er utstyrt med termosikring. Dersom denne utløses, hindrer en **TB-X-bryter** motoren fra å starte igjen. Tilfredsstillende krav til brannsikring av viftemotor iht. Installasjonsnorm NEK 400:2010. Ved spenningsbortfall vil viftene gå som normalt når strømmen er tilbake. Ved anvendelse av låselokk er bryter også godkjent som service- og sikkerhetsbryter. Mulighet for å hente ut alarmsignal ved viftestans. Ingen problemer å etter montere bryter på eldre vifter!

Vi har også **alarmanlegg** som varsler via GSM og sirener dersom for høy/lav romtemperatur og ved strømbrudd, slik forskriften krever. ASU-4 kan benyttes for 1-4 rom og ASU-10 for 1-10 rom. Enkle og brukervennlige i drift. Kan også manuelt utkobles i mellom innsettene.

Både ASU-alarmanlegg og TB-X brytere er lagervare!

J.L. Bruvik AS - Tlf.: + 47 55 53 51 50 – www.bruvik.no – jl@bruvik.no

Fôrskål

Praktisk krybbe til yoghurt.
Enkel å gjøre ren.

Grisemor

For mange unger i kullet? Mambo blander frisk melkeerstatning med en eller to timers mellomrom. Arbeidsbesparende føring av inntil 14 grisunger. Utviklet for Sprayfo smågris-melk pluss. Ta vare på flere grisunger - bruk

Mambo grisemor og Sprayfo smågrismelk.

GRISEGODT

Nuklo-spray yoghurt

- Høyere tørrstoffopptak fra dag 1
- Flere avvente grisunger pr. kull
- Større fravenningsvekt
- Lettere overgang fra melk til tørt fôr
- Basert på melkeråstoff levert av TINE

Klimabokser for rånesæd

21 ltr - 55 tuber.
45 ltr - 84 tuber.
Innstilt på 17°, kan justeres.

Nuklospray spegrismelk

Flere som overlever! Sprayfo fremmer en aktiv immunitet. Bedrer fôropptaket og øker fravenningsvekten. Basert på melkeråstoff levert av TINE

Staldren® — Et effektivt tørrdesinfeksjonsmiddel til storfe, gris, sau, geit og hest

- Staldren®** støver ikke, absorberer fukt og reduserer sjenerende lukt ved at det binder ammoniakk.
- Staldren®** etser ikke på gulv og innredning.
- Staldren®** minsker luftfuktighet og dermed risiko for luftsmitte.
- Staldren®** lett å spre og kan brukes mens dyrene er i bingje eller bås.
- Staldren®** er dokumentert ikke giftig, dvs. verken hudirriterende eller helseskadelig for dyr og mennesker.
- Staldren®** reduserer livsbetingelsene kraftig for flue- og loppelarver.
- Staldren®** er pH-nøytralt og dermed meget skånsomt overfor omgivelsene, fremmer et giftfritt miljø.
- Staldren®** er effektivt bakteriedrepende, og har dokumentert virkning mot f.eks. e-coli bakterier, salmonella, capylobacter, tarmbrann Type A, aspergillus og stafylokokker.
- Staldren®** brukes også til kjæledyr fra hamsteren på barneværelse til hesten i stallen.

Tube-O-Mat Classic

Lokk med 3 fôrintak. Lokkets form utnytter volumet. Tilnærmet lodrette sider. Vanntilførsel via fleksible slanger. Enkel montasje.

TUBE-O-MAT

I flere varianter og monteringsmuligheter.

Vanligvis brukes det 50-100 gram Staldren pr. m². Første uke med nye dyr eller ved problembinger spres det tre ganger ukentlig, og deretter en til to ganger om uken. Som hovedregel er Staldren effektivt så lenge det kan ses (rød farge).

MAURITZ AARSKOG
advokat og partner i Østby Aarskog
Advokatfirma AS.

//JUSSPALTEN//

Generasjonsskifte:

Unngå skatt og konflikt ved arv og gave

Arveavgiften er fjernet, men arveoppgjør kan fortsatt by på skattemessige utfordringer. Unødvendig skatt og unødvendige konflikter kan imidlertid unngås ved å vurdere aktuelle spørsmål før arven faller eller gaven ytes.

I mange situasjoner bør det søkes kompetente råd. I det følgende gjøres rede for enkelte forhold man bør være oppmerksom på:

Kontinuitetsprinsippet ble innført som skatterettslige hovedregel samtidig med at arveavgiften ble fjernet. Dette prinsippet innebærer at arving og gavemottaker som hovedregel trer inn i arvelaters eller givers skattemessige posisjoner. Mottaker overtar derfor ofte en latent gevinstskatt som må betales når den mottatte gjenstanden senere selges. F.eks.: Hvis man mottar eiendom som ikke er unntatt fra dette prinsippet så overtar man samtidig givers historiske inngangsverdi: Som hovedregel det beløp giver i sin tid betalte for eiendommen tillagt senere påkostninger. Hvis giver imidlertid selv overtok eiendommen som gave eller arv før 2014 så vil inngangsverdien være lik verdien ved denne tidligere overføringen, men aldri høyere enn arveavgiftsgrunnlaget. Ved senere realisasjon av eiendommen må man betale skatt av den eventuelle gevinsten: Skattesatsen for alminnelig inntekt er i dag 25 %. I tillegg kan det bli aktuelt å beregne skatt av eventuell personinntekt. Mottakers skattebelastning kan derfor bli meget betydelig pga. verdistingning over lang tid.

Framtidig skattebelastning bør vurderes før man foretar fordeling i forbindelse med et generasjonsskifte. For mottaker av arv eller gave med framtidig skattebelastning er det også viktig å sikre dokumentasjon for historisk kostpris, påkostninger og eventuelle tidligere eieres grunnlag for arveavgift. Uten dokumentasjon risikerer man at den framtidige skattebelastningen blir unødvendig stor.

For bolig, fritidsbolig og alminnelig gårdsbruk eller skogbruk finnes unntak fra kontinuitetsprinsippet. Slike eiendommer kan i visse tilfeller, iht. regler om eier-/botid, selges uten at selger må betale skatt av en eventuell gevinst. Hvis arvelater eller giver på tidspunktet for dødsfallet eller gaven kunne solgt eiendommen skattefritt så gjelder ikke reglene om kontinuitet. I disse tilfellene settes arvingens eller gavemottakers inngangsverdi til henholdsvis salgsværdien for bolig og fritidsboliger og til 75 % av salgsværdien for gårdsbruk og skogbruk. Hvis man vurderer å gi bort bolig, fritidsbolig, jord- eller skogbrukseien-

dom bør det derfor først undersøkes om vilkårene for skattefritt salg er til stede. Dette bør vurderes nøye: Blant annet gjelder boligfritaket bare for bolig med naturlig tilhørende tomt. Videre bør det sikres dokumentasjon for at vilkårene for skattefrihet er oppfylt og for salgsværdien. Hvis vilkårene for skattefrihet ikke er oppfylt bør man nøye vurdere hvem som skal overta eiendommen. F.eks.: Hvis flere barn arver en utleieleilighet som foreldrene har kjøpt for lang tid tilbake for en lav sum så kan det foreligge en betydelig latent skatteforpliktelse som utløses ved salg. Denne skatteforpliktelsen kan imidlertid unngås hvis en av arvingene overtar leiligheten på skiftet, mens de andre arvingene får andre verdier: Den aktuelle arvingen kan deretter bosette seg i leiligheten for senere selv å oppfylle vilkårene for skattefritt salg. I slike tilfeller er det viktig å dokumentere at leiligheten ble overtatt på selve skiftet, fordi overdragelser deretter vil kunne utløse den uønskede skatteplikten.

Overføring av næringsvirksomhet som arv eller gave reiser mange problemstillinger, særlig knyttet til avskrivninger og gevinstberegning. I slike tilfeller gjelder det også særlige regler for gavesalg til arveberettigete: I slike tilfeller kan senior (selger) velge om senior eller junior skal ta skattebelastningen: Hvis senior tar gevinstbeskatningen så får junior med seg ny inngangsverdi iht. gavesalget. I motsatt fall så videreføres den gamle lavere inngangsverdien. I det siste tilfellet vil junior få skattebelastningen ved framtidig salg. Før senior avgjør dette spørsmålet så bør junior og senior sammen vurdere forhold som marginalsatt, betydning av utsatt skattebelastning og sannsynlighet for at gevinsten noen gang blir beskattet.

Næringsvirksomhet i landbruket (jord- og skogbruk) kan i enkelte unntakstilfeller mest gunstig overføres fra senior til junior uten påberopelse av unntaksregelen for alminnelig gårdsbruk eller skogbruk. På gårdsbruk der senior har investert tungt i årene før generasjonsskiftet kan balanseverdiene være høyere enn 75 % av takstverdien. I slike situasjoner får junior med seg høyest avskrivningsgrunnlag ved å følge hovedregelen om kontinuitet. Samtidig kan senior fortsatt avstå fra eventuell gevinstbeskatning ved gavesalget av næringsvirksomheten.

RL teknikk A/S

Lidenskapelige og kompetente folk

Tlf. 51 56 10 80

- Skiold Datamix våtforing & restløs foring
- Skiold tørrforing og multifaseforing
- Skiold Transponderforing purker
- Skiold klima/ventilasjon, varme, kjøling, integrerte anlegg og styringer
- Skiold møller, korn og forbehandling
- Reime innredninger, tilbehør og utstyr
- Reime gjødseltrekk, wire og hydraulisk
- Eisele gjødselpumper og omrørere
- Nooyen Tribar rister og Skiold støpejern
- Helland siloer og utstyr
- Service og reservedeler

JEVN SPREDING = GOD AGRONOMI

SUNT BONDEVETT

Reime vogner og spredeutstyr er spesielt tilpasset norske driftsforhold og ditt behov. Jevnt og stabilt spredebilde er grunnlaget for god agronomi og økonomi. Alle typer Reime sprederer fra det enkle til det avanserte, er spesielt utviklet med tanke på jevn spredning. Ta kontakt med din nærmeste AK forhandler for mer informasjon

Reime Agri A/S, Jernbanevegen 21, 4365 NÆRBØ, 51791900

www.reime.no

Vi ønsker deg og din gris

Nortura tilbyr:

- best gris
- beste merkevarer
- best livdyrtilbud
- best rådgivingstilbud
- prisledende leveringsvilkår

Edelgris er markedets beste smågris.

Les mer på medlem.nortura.no eller ring ditt lokale **medlemssenter**.

Måselv 800 80 140
Malvik 800 30 303
Forus 800 33 315

Førde 800 30 360
Sandeid 800 33 455

Tønsberg 800 33 227
Rudshøgda 800 81 082

Nortura
bondens selskap

Kontakt
en av våre
svineselgere
for nærmere
info:

Levanger

Odd Arne Nordahl
Mobil: +47 979 84 055
Odd.Arne.Nordahl@felleskjopet.no

Hamar

Harald Rønning
Mobil: +47 916 50 811
Harald.Ronning@felleskjopet.no

Larvik

May Helen Gryte
Mobil: +47 952 43 168
May.Helen.Gryte@felleskjopet.no

Rogaland

John Skretting
Mobil: +47 957 03 858
John.Skretting@fkra.no

Pris på
forespørsel

www.felleskjopet.no

Nedap Compact Feeder for fødebinger

Individuell førtildeling etter kurver

- Langsom utføring flere ganger om dagen
 - høyere vannopptak
 - høyere melkeproduksjon
 - høyere fravenningsvekt
- Styres via smartphone
- Kan ettermonteres på alle typer volumbokser

Løsemiddelfri spesial- epoxybelegg for fjøs

Ved bruk av Link Flooring epoxy kan du senke byggekostnadene med en rimeligere betongkvalitet.

Isoleringsegenskapene i epoxybelegget gjør at du kan senke gulvtemperaturen med 4,5 °C.

- Ingen tørketid – ingen produksjonsstopp
- Raskere renhold og lavere kostnader
- Vedlikeholdsfritt
- Unngå «Nyhus-sjuka»
- Reduserer risiko for bogsår og leddbetennelse

35 års erfaring

Link Flooring

Mobil 452 44 885 – post@link-flooring.no

Hy-D®

strength to succeed

Hy-D® - det nye vitamin D3 til purker

Med dokumentert effekt ved riktig bruk på 50 µg Hy-D pr. FEso under drekthet og i laktasjonsperioden oppnås:

- økt kullvekt ved fravanning
- forbedret holdbarhet hos purke
- 0,3 flere griser ved fravanning

For ytterligere tekniske redegjørelser og informasjon vennligst kontakt DSM Nordic ved Marit Dahl hos G.O. Johnsen på telefon 22 40 45 50

Ovenstående resultater er blant annet publisert i offentliggjorte meddelelse nr. 1062 fra SEGES Videncenter for Svineproduksjon

HEALTH · NUTRITION · MATERIALS

SIDE 36		www.bergerud-gaard.no ole@bergerud-gaard.no Tlf. 91 84 50 04	Plastplater til alle formål.
SIDE 40		www.bruvik.no jlbruvik@bruvik.no Tlf. 55 53 51 50	Vi leverer komplette systemer for landbruksventilasjon til gris, storfe, småfe, fjørfe og hest.
SIDE 29		www.danbox-agro.com salg@danboxdanmark.dk Tlf. +47 463 55 666	Med klimapaviljonger får du kvalitetsbygg – en økonomisk og attraktiv totalløsning. Vi leverer plastplater til alle formål. Ta kontakt for uforpliktende tilbud.
SIDE 45 BAKSIDEN		www.felleskjøpet.no Felleskjøpet Agri Tlf. 03520 www.fkra.no FK Rogaland Agder Tlf. 51 88 70 00	Felleskjøpet er hovedleverandør av driftsmidler til Norsk landbruk. Våre viktigste produktområder er korn, kraftfôr, plantekultur, maskin, butikkvarer, innendørsmekanisering og faglig kompetanse.
		www.fiska.no post@fiska.no Tlf. 51 74 33 00	Norges største private leverandør av kraftfôr med sterkt fokus på kostnadseffektiv drift og bondens lønnsomhet.
SIDE 2/21		www.fjossystemer.no Øst, Fåvang Tlf. 61 28 35 00 Sør, Revetal Tlf. 33 30 69 61 Vest, Nærbø Tlf. 51 43 39 60 Midt-Norge, Heimdal Tlf. 72 89 41 00	TOTALLEVERANDØREN av komplette løsninger for landbruket. Våre fagkonsulenter skreddersyr løsninger tilpasset ditt behov! – Ta kontakt for prosjektering og tilbud.
SIDE 7		www.fjosteknikk.no roald.kverme@fjosteknikk.no Tlf. 901 05 132	Bedre for dyra – bedre for bonden! Fjosteknikk har gode løsninger i innendørsmekanikk. Forhandler det restløse fôringsssystemet fra WEDA.
		www.furuseth.no furuseth@furuseth.no Tlf. 63 97 70 10	Vi legger vilkårene til rette for et godt samarbeid!
SIDE 45		www.gojohnsen.no marit.dahl@gojohnsen.no Tlf. 22 40 45 50	Ledende leverandør av trygge produkter og premikser til norsk fôrindustri
SIDE 41		www.husdyrsystemer.no post@husdyrsystemer.no Tlf. 38 11 81 00	Mambo grisemor og automix. Melkeerstatning og startfôr. Innredning, utgjødsling og ventilasjon.
		www.if.no/landbruk Tlf. 815 11 526	If har hjulpet bønder med landbruksforsikring i mange år. Ta kontakt med en av våre erfarne medarbeidere over hele landet.
SIDE 40		www.jls.no jarle@jls.no Tlf. 51 79 84 50	Jæren Landbrukscenter satser på effektive landbruksprodukter og rasjonelle løsninger som tilfredstiller dagens krav til kvalitet.
SIDE 45		post@link-flooring.no Tlf. 45 24 48 85	Løsemiddelfri spesial-epoxybelegg for fjøs.
		www.norsk-slakt.no per-arne.nesjan@norsk-slakt.no Tlf. 74 08 37 00	Ønsker mer gris! Vi har svært konkurransedyktige betingelser!
SIDE 3		www.norgesfor.no post@norgesfor.no Tlf. 22 40 07 00	Kraftfôr til alle dyreslag, såvarer, korn, gjødsel, plantevern og butikkvarer. Faglig kompetanse.
SIDE 44		http://medlem.nortura.no Tlf. 03070	Ditt eget selskap!
		www.prima.as post@prima.as Tlf. 51 79 86 00	Prima Jæren er opptatt av jærsk og norsk landbruk og har vært pådriver for å maksimere inntekten til bonden i Norges matfat.

REIME AGRI AS

www.reime.no
postagri@reime.no
Tlf. 51 79 19 00

Landets største produsent av innredninger og rekvisita til husdyrrrom. Tilbyr også utstyr for gjødselbehandling.

SIDE 43

www.vilomix.no
firmapost@vilomix.no
Tlf. 32 14 01 00

Total leverandør av alle typer jerntilskudd til spe-/ smågris og purker, samt avvenningstov, elektrolytt og tilskuddsfôr til gris. Leverer og produserer alle typer tilskuddsfôr til gris, storfe, sau og hest.

SIDE 27

Det lønner seg å molde ned gjødsla raskt

Forsøk Norsk Landbruksrådgivning Innlandet har gjort med nedmolding av husdyrgjødsel bekrefter gammel kunnskap; det lønner seg å molde ned raskt, særlig grisegjødsel.

I perioden 2008–2010 ble det gjort forsøk med nedmolding av storfejødsel, grisegjødsel og kalkungjødsel umiddelbart, etter to, fire, seks og 24 timer.

Utsatt nedmoldingstid ga ingen avlingsutslag for storfejødsel og kalkungjødsel, men for grisegjødsel ga utsatt nedmoldingstid ut over to timer en tydelig avlingsnedgang. Landbruksrådgivninga skriver selv at det må sies at storfejødsel hadde lavt tørrstoffinnhold, med fire prosent.

Fordamping av ammoniakk øker ved økende pH, temperatur, tørrstoffinnhold og luftutveksling.

En modellering basert på forsøk med spredning av bløt husdyrgjødsel på stubb til nedmolding på våren viste at tapet av ammoniakk økte med 20 prosent mellom nedpløying fem timer etter spredning til nedpløying femten timer etter spredning.

Nedmolding med harv viste litt over cirka 10 prosent tap fra fem timer til 15 timer, og det var cirka 20 prosent høyere tap enn med nedmolding etter fem timer.

Konklusjonen er klar; jo tidligere nedmolding, jo bedre forutsetning for høg avling og blide naboer.

UTGIVELSESPPLAN SVIN 2017:

NR.	MANUSFRIST	MATR.FRIST	UTGIVELSE	TEMANUMMER
1	16. jan	20. jan	03. feb	Føring
2	20. feb	24. feb	10. mar	
3	20. mar	24. mar	07. apr	Økonomi/ledelse
4	24. april	28. apr	12. mai	
5	29. mai	02. jun	16. jun	Kjøttindustri
6	14. aug	18. aug	01. sep	
7	18. sep	22. sep	06. okt	Energi og gjødsel
8	16. okt	20. okt	03. nov	
9	20. nov	24. nov	08. des	Bygg og inventar

NESTE NUMMER AV SVIN, NUMMER 4, KOMMER UT DEN 12. MAI 2017

TEMA: Økonomi og ledelse

// Manusfrist: 24. april

// Bestillingsfrist annonser: 24. april

// Leveringsfrist annonsemateriell:

28. april

ANNONSEPRISER:

FORMAT	4-FARGER	2./3. OMSLAG
1/1	15.900,-	17.500
1/2	9.900,-	10.900
1/3	7.900,-	
1/4	6.900,-	7.500
1/8	3.900,-	
Baksiden	18.500,-	

LANDBRUKSLEVERANDØRENE:

	3 LINJER	5 LINJER
Enkeltinnykk	1.800,-	2.300,-
5 innrykk	1.440,-	1.840,-
9 innrykk	1.260,-	1.610,-

ÅRSSTÄMMA i Sveriges Grisföretagare i Halland/Halmstad 21.–23. mai.

EIERINSEMINERINGSKURS arrangeres av Norsvinskolen 30. mai i Hamar.

LANDSMØTE OG arrangeres av Kjøtt og Fjørfebransjens Landsforbund

ERFA-SAMLING 31. mai–2. juni i Ålesund/Geiranger.

SELJORDFESTIVALEN arrangeres i Seljord den 5.–9. juli.

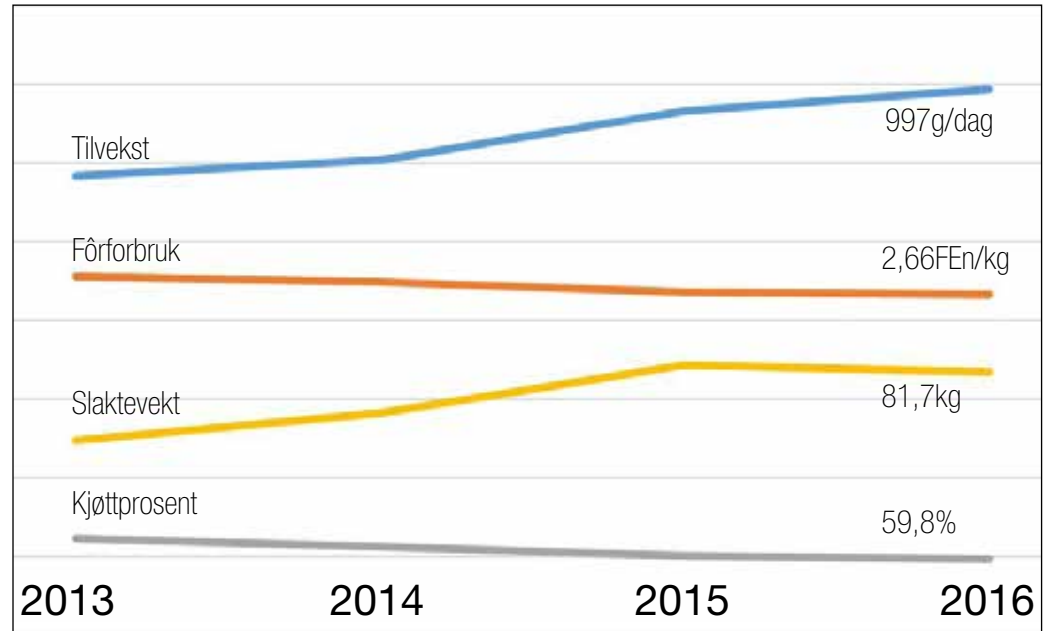
AGRISJÅ arrangeres på Frigården, Stjørdal, den 25.–27. august.

SMÅGRISKURS arrangeres av Norsvinskolen 17.–19. oktober i Hamar.

UTENLANDSKE RØKTERE Kurs for utenlandske røktere arrangeres av Norsvinskolen i Hamar den 1.–2. november.

ØKOKONGRESS arrangeres den 8.–10. november 2017 på Røros med Rørosmeieriet og 13 andre bedrifter i spissen.

Har du tips om møter, kurs, seminarer, utstillinger eller annet som har bredere interesse for svineprodusenter og andre i svinekjøttets verdikjede, send en e-post eller gi oss et vink! svin@norsvin.no

FORMAT

Vi registrerer gode resultater

Trendene fortsetter!

Ferske tall fra FK Slaktegriskontroll i 2016 bekrefter de siste års klare trender med økt tilvekst og lavere fôrforbruk på tross av økte slaktevekter. Tallene viser at våre kunder har fått en betydelig gevinst i form av sparte fôrkostnader.

Felleskjøpet inviterer deg med på laget:

- Markedets beste fôr
- Høyt skolerte rådgivere
- Dokumenterte resultater

Avtal en prat med bondens beste støtteapparat!